OKRAJNA ŠTUDIJSKA K... GORICA

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto X. - Štev. 189 (2808) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. I. gr. TRST, sreda 11. avgusta 1954 Cena 20 lir

Kaj pomenijo sinočnje fašistične provokacije, njihovo organiziranje in njihovo dopuščanje? Kaj pomenijo napadi klerikalnega vladnega tiska v Trstu na jamstva za naše pravice?

Balkanska zveza

Uradno poročilo o zaključku blejske konference zunanjih ministrov treh balkanskih držav poudarja, da je podpis pogodbe o zvezi, političnem sodelovanju in vzajemni pomoči med Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo naraven rezultat razvoja sodelovanja med tremi državami. Stiki med temi sosednjimi državami, ki so se v zadnjih letih čedalje bolj razvijali in postajali vse tesnejši na vseh področjih medsebojnega sodelovanja, so naravno pripeljali do sklenitve zveze, ki bo še bolje služila glavnim ciljem njihove zunanje politike: utrditev miru in varnosti na njihovem področju in na svetu sploh ter obramba lastne neodvisnosti, suverenosti in nedotakljivosti.

Drugi važni element, ki ga poudarja zaključno poročilo, je ugotovitev treh ministrov, da se je neposredna nevarnost vojne zmanjšala in da bo dosledno miroljubno sodelovanje treh dežel in zgled, ki so ga s tem dale ostalim narodom, nov prispevek k ustvarjanju elementov popuščanja mednarodne napetosti.

Dejstvo, da je bila balkanska zveza lahko sklenjena in da je bila njena sklenitev potrebna tudi v položaju, ko mednarodna napetost popušča, je nov dokaz, da sodelovanje treh balkanskih držav ni bilo odraz trenutne mednarodne konstelacije, da ni bilo samo posledica pritiska neposredne vojne nevarnosti, da torej ni neka trenutna, krhka kombinacija, temveč izraz stalne potrebe in želje malih balkanskih držav.

Izraz te želje je tudi ustanovitev Stalnega sveta, ki bo na eni strani učinkovitejši organ kot dosedanja konferenca treh zunanjih ministrov in se bo tudi pogosteje sestajal, na drugi strani pa ne bo več omejen samo na navzočnost zunanjih ministrov, temveč bodo v njem v skladu s trenutnim položajem in potrebami lahko sodelovali tudi ministri drugih resorov; vse kaže, da bodo to v sedanjem položaju predvsem ministri gospodarskih resorov, kar bi pripomoglo k boljši koordinaciji čedalje tesnejšega gospodarskega sodelovanja treh držav. Novo potrdilo trajnosti tendenc balkanskega sodelovanja pa je tudi podaljšanje veljavnosti ankarskega pakta, ki je bil prvotno sklenjen za pet let, na dvajset let, kolikor velja blejska pogodba.

Na drugi strani pa trditev, da se je napetost v svetu zmanjšala, nikakor še ne pomeni, da je napetost sploh izginila iz mednarodnih odnosov, da vojne nevarnosti ni več. V tem položaju pa lahko zveza, kot poudarja tudi zaključno poročilo, samo prispeva k nadaljnjemu popuščanju napetosti. Obrambna zveza treh malih držav, ki so si sosede, ni in ne more biti blok, ki lahko sproži vojno, pač pa je lahko zaradi svoje rotanje trdnosti, ki sloni na skupni odločni želji po ohranitvi miru in neodvisnosti, vo razpihovanje napetosti in za razne napadalne ambicije s katere koli strani. Zlasti v tem smislu je balkanska zveza velik prispevek k utrditvi miru in k ustvarjanju nadaljnjih pogojev za omiljenje napetosti.

Če je treba sploh kaj navesti v dokaz te ugotovitve, (in to je morda koristno predvsem zato, da se se bolje vidi, da so napadi tržaškega in italijanskega kominformizma na balkansko zvezo izključno v funkciji rimskega imperializma), bi lahko omenili, da priprave za sklenitev balkanske zveze z blejskim podpisom vred nikakor niso bile elementov normalizacije odnosov med Jugoslavijo in vzhodnoevropskimi državami, tudi z ZSSR, ki je pred leti te odnose pokvarila in skoraj docela razbila.

Zaradi vsega tega bo podpis blejske pogodbe o zvezi, političnem sodelovanju in vzajemnem sodelovanju med Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo blagodejno vplival ne le na koristi treh držav podpisnic, temveč tudi na mnogo širše področje.

Glede na razno pisanje in namigovanje v tujem tisku, na najrazličnejše in pogosto tudi protislovne razlage, pa tudi na izjave z nekaterih višjih mest, bo primerno navesti nekaj pojasnil o balkanski zvezi, o medsebojnih obveznostih držav podpisnic in odnosih nove zveze z ostalim svetom.

Glavne medsebojne obveznosti treh držav podpisnic vsebuje člen II. pogodbe, ki predvideva določeno stopnjo avtomatizma medsebojne pomoči v primeru neizzvanega napada na eno izmed treh držav. V tem pogledu loči pogodba med juridičnim in vojaškim avtomatizmom; juridični avtomatizem je popoln, se pravi, ob napadu na katero koli podpisnico se tudi ostali dve avtomatično smatrata v vojnem stanju z napadalcem. Ta pravni avtomatizem je še okrepljen z določilom, da bodo tri pogodbene države sklepale mir samo sporazumno, ne ločeno. Vojaški avtomatizem ni absoluten, kar končno glede na sedanji mirnejši položaj v svetu tudi ni potrebno: tri države se bodo posvetovale, kakšne ukrepe naj neutegoma izvedejo v izpolnitev obveznosti medsebojne pomoči. Sicer pa je tudi vojaški avtomatizem bolj stvar dogovorov med generalnimi štabi, ki se ravnajo po trenutnem političnem in strateškem položaju, kot političnih pogodb.

Glede odnosov zveze do ostalega sveta je treba predvsem navesti poudarek, ki ga daje besedilo pogodbe zvestobi načelom in priporočilom OZN. Predvsem je treba poudariti člen VII. pogodbe ki uveljavlja proceduro, predvideno v resoluciji glavne skupščine OZN št. 378 (V.) od 17. novembra 1950 o dolžnostih držav v primeru izbruha sovražnosti. Ta resolucija, ki jo je, kot je znano, predložil takratni jugoslovanski zunanji minister Edvard Kardelj in ki ima, kot vse resolucije glavne skupščine, značaj priporočila, postaja s tem za tri balkanske države mednarodnopravna obveznost. Obenem pomeni ta člen tudi najučinkovitejše zagotovilo, da nihče ne bo mogel izkoristiti balkanske zveze za kakršne koli namene, ki ne bi bili zakonita obramba pred neizzvanim napadom.

Največ namigovanj je bilo v zvezi z dejstvom, da sta Grčija in Turčija članici atlantskega pakta in da sta s tem članstvom prevzeli določene obveznosti. Ta namigovanja so govorila tako o tem, da s tem dve članici NATO prevzemata prevelike obveznosti do države-nečlanice (čeprav se na primer nihče ni oglasil, ko je Turčija sklenila obrambni pakt s Pakistanom), kot tudi o tem, da s tem Jugoslavija pristaja na nekako posredno članstvo v atlantskem paktu, kar bi pomenilo spremembo njenega dosedanjega stališča do tega organizma. Že pogled na besedilo pogodbe pove, da ni nobene spremembe, ne kar se tiče jugoslovanskega stališča do NATO ne njenega položaja v odnosu na NATO.

Člen VI. blejske pogodbe, ki govori o zadržanju treh držav bodisi v primeru hudega poslabšanja mednarodnega položaja na njihovem področju (t. j. na Balkanu in v širšem smislu v Evropi) bodisi v primeru oboroženega napada na državo, do katere imata Grčija in Turčija obveznosti o medsebojni pomoči (t. j. na države NATO), predvideva «posvetovanja o ukrepih, ki naj bi jih tri države podvzele v skladu s cilji Združenih narodov, da bi kljubovale položaju ki bi nastal na njihovem področju».

Kolikor je tu mogoče govoriti o novih obveznostih, izhajajo te prvič iz načela, da je mir nedeljiv, drugič iz spoznanja, da bi bil vsak napad, zlasti v Evropi, grožnja za varnost Jugoslavije, in tretjič, ker je solidarnost z žrtvami agresije dolžnost vsake države že po listini OZN. Vsa ta načela so že od nekdaj osnove jugoslovanske zunanje politike; blejska pogodba jih je samo v določenem okviru pravno formulirala.

Končno je bil na blejski konferenci še ustanovljen balkanski znanstveni zavod, ki bo poglobil kulturno sodelovanje med tremi državami, in izdelana so bila splošna načela balkanske posvetovalne skupščine.

Vse to dovoljuje sklep o uspehu konference na Bledu, na kateri je bilo tudi formalno potrjeno zavezništvo treh balkanskih držav. Obenem pomeni blejska konferenca neuspeh vseh tistih, ki so iz teh ali onih razlogov poskušali zavreti normalni razvoj sodelovanja med Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo.

Dogodek, ki utrjuje mir na področju v naši neposredni soseščini, ki prispeva k nadaljnjemu omiljenju mednarodne napetosti in ki krepi mednarodni položaj socialistične Jugoslavije, pozdravljajo in odobravajo vsi tržaški delovni ljudje, zlasti pa še tržaški Slovenci.

PO PODPISU BALKANSKE ZVEZE

Neuspeh poskusov oviranja sodelovanja balkanskih držav

Brzojavki maršala Tita kralju Pavlu in predsedniku Dželalu Bajaru - Izjave zunanjih ministrov Štefanopulosa in Kepruluja

Pozitivni komentarji svetovnega tiska

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 10. — Sporazum o balkanski zvezi dokazuje, poudarjajo jugoslovanski politični krogi, s kakšnim realizmom gledajo odgovorni državniki Jugoslavije, Grčije in Turčije na vprašanje varnosti in teritorialne integritete svojih držav. Zveza predstavlja logičen rezultat razvoja balkanskih držav in uzakonjuje dejansko stanje. Dejstvo, da je balkanska zveza čisto obrambnega značaja, je močan prispevek k utrditvi miru na Balkanu in v svetu sploh. Morebitni napadalec je bil s sklenitvijo balkanske zveze opozorjen, da bo naletel na enotnost treh držav, ki so trdno odločene skupno braniti svojo neodvisnost.

Balkanska zveza je rezultat skupne pobude Jugoslavije, Grčije in Turčije, poudarjajo jugoslovanski politični krogi, in služi za zgled uresničenja enakopravnega mednarodnega sodelovanja v duhu listine Združenih narodov. Po mišljenju teh krogov bi podobne regionalne zveze, zasnovane na načelu neodvisnosti, enakopravnega sodelovanja, popolne svobode akcije v medsebojni povezanosti, omogočile tudi uresničenje trdnega obrambnega sistema.

Po vestih iz inozemstva so miroljubna svetovna javnost in številni pomembni zahodni uradni krogi pozdravili podpis balkanske zveze kot dragocen prispevek k utrditvi miru v svetu. Narodi Jugoslavije, Grčije in Turčije pa vidijo v podpisu zveze med drugim tudi neuspeh poskusov oviranja balkanskega sodelovanja in potrdilo, da so skupni balkanski interesi pretehtali vse tendence, ki se pojavljajo proti konstruktivnemu medsebojnemu sodelovanju na Balkanu.

Predsednik republike maršal Tito je poslal grškemu kralju Pavlu in predsedniku turške republike Dželalu Bajaru brzojavki ob podpisu balkanske zveze. V brzojavkah poudarja, da bo ta pogodba, s katero se še bolj utrjuje prijateljsko sodelovanje med tremi državami, še bolj prispevala k nadaljnji krepitvi neodvisnosti in varnosti na Balkanu.

Predsednik republike maršal Tito je prejel od grškega kralja Pavla I. brzojavko naslednje vsebine: «V trenutku podpisa pogodbe o zvezi, političnem sodelovanju in vzajemni pomoči med našimi državami, želim izraziti vaši ekscelenci zadovoljstvo, ker vidim, da se še bolj krepijo tesne vezi, ki obstajajo med našima narodoma. Globoko sem prepričan, da bo to zgodovinsko dejanje zagotovilo neodvisnost in varnost naših držav, hkrati pa bo prispevalo k svetovnemu miru.»

«Srečni smo in ponosni, da smo na Bledu podpisali trojno zvezo, ki predstavlja jamstvo naše svobode in neodvisnosti ter instrument miroljubnega sodelovanja», je izjavil na zemunskem letališču grški zunanji minister Stefanopulos na poti z Bleda v Atene.

«Naši trije narodi, je nadaljeval, bodo lahko še uspešneje nadaljevali po poti poglabljanja medsebojnega sodelovanja in se uspešneje posvetili svojemu produktivnemu delu. Ta zveza je logičen in nujen zaključek pakta, podpisanega v Ankari, in je obenem tudi nova začetna točka, ki nam bo omogočila, da na gospodarskem, tehničnem in kulturnem področju organiziramo skupno sodelovanje, ki bo služilo interesom vseh treh držav.»

«To, kar smo podpisali na blejski konferenci, predstavlja novo etapo v zgodovinskem razvoju Balkana», je zjavil nocoj turški zunanji minister Fuad Keprulu novinarjem v Skoplju. «To ni važno samo za naše tri države, temveč tudi za vse narode, ki želijo mir v svetu.»

Keprulu je ob koncu poudaril, da ga je zelo prevzel topel sprejem s strani jugoslovanskih voditeljev in vsega jugoslovanskega ljudstva.

B. B.

Dželal Bajar bo 2. septembra obiskal FLRJ

BEOGRAD, 10. — Radio Beograd poroča, da bo predsednik turške republike Dželal Bajar uradno obiskal Jugoslavijo 2. septembra in s tem vrnil uradni obisk predsednika republike maršala Tita v Turčiji

Portugalske posesti v Indiji

Indija je pristala na portugalski predlog o ustanovitvi komisije nevtralnih opazovalcev, ki bi poročali o položaju v Goi - Belgija obljubila sodelovanje v komisiji - Izraz indijskega nezadovoljstva zaradi angleške nekorektnosti

NOVI DELHI, 10. — Indija je sprejela portugalski predlog o ustanovitvi komisije nevtralnih opazovalcev, ki naj bi poročali o položaju v portugalskih posestsih v Indiji. tugalskih posestih v Indiji. Indijski odgovor je bil izročen danes predpoldne portugalskemu poslaništvu v Novem Delhiju.

V svojem odgovoru prosi indijska vlada portugalsko, naj takoj določi predstavnike, ki bi se sestali z indijskimi in skupno z njimi razpravljali o načinu ustanovitve komisije. Indijska nota nadaljuje: «Indijci, ki žive v portugalskih posestin, imajo pravico do svobode prav tako kot Indijci, ki žive v indijski zvezi, in so odločeni to svobodo pridobiti. Ker pa indijska vlada in ljudstvo vedno želita reševati spore s konferencami in pogajanji, izkoriščata z zadovoljstvom 'o priložnost».

Kot poročajo iz Bruslja, je danes portugalski poslanik v Belgiji Olivera de Leitao obiskal zunanjega ministra Spaaka in ga vprašal, ali bi Belgija bila pripravljena poslati opazovalce, ki bi izvedli preiskvo o položaju na področju Goe, če bo Indija pritrdilno odgovorila na portugalski predlog. Spaak je odvrnil, da Belgija ne bo odrekla svojega prispevka, če bo potreben za ohranitev miru.

Medtem je indijski generalni konzulat v Goi obvestil indijsko vlado, da so portugalske oblasti ukazale vsem Indijcem, ki nimajo pravice do stalnega bivališča, naj v 24 urah zapustijo mesto. Ta ukaz bo prizadel več tisoč oseb. Predstavnik konzulata je poudaril, da je v Goi zaposlenih več tisoč indijskih sezonskih delavcev in dodal, da je konzulat zaradi tega protestiral pri portugalski upravi.

Predstavnik indijske vlade pa je omenil tudi trditve portugalskih oblasti, da bi bil v nevarnosti grob sv. Frančiška Ksaverja v Goi, če bi bilo to ozemlje priključeno k Indiji. V zvezi s tem je predstavnik opozoril na ponovna Nehrujeva zagotovila, da bo katoliška veroizpoved s vojimi tradicijami in kulturo uživala vse pravice, če bi bila Goa priključena k Indiji.

V Londonu je predstavnik Foreign Officea izjavil, da angleška vlada še ni dobila indijskega uradnega odgovora na britansko poslanico o indijsko-portugalskem sporu, ki jo je 5. avgusta izročil indijski vladi angleški visoki komisar Middleton. Predstavnik je pojasnil, da je indijska vlada včeraj izročila Middletonu samo besedilo politične izjave, ki jo je dala tisku.

V zvezi z vprašanjem indijskega odgovora na angleško poslanico sodijo londonski diplomatski opazovalci da je indijska vlada s tem, da je izročila tisku izjavo in nato poslala njeno besedilo britanskemu visokemu komisarju, hotela poudariti svoje nezadovoljstvo zaradi dejstva, da je bilo poročilo o angleškem posredovanju v indijsko-portugalskem sporu objavljeno 6. avgusta, torej še prej kot je angleško noto dobil v roke ministrski predsednik Nehru.

Portugalski diktator Salazar pa je govoril danes po radiu o sporu z Indijo in dejal, da je «nemogoče začeti pogajanja o morebitnem prenosu suverenosti nad portugalskimi posestmi v Indiji».

ŠE VEDNO UGIBANJA GLEDE POGAJANJ O TRSTU

Nova italijanska zahteva: rešitev vprašanja ribolova

Politični krogi se upravičeno vprašujejo, čemu vnaša Italija to vprašanje v pogajanja o Trstu, s katerim ribolov nima nobene zveze «Corriere della Sera» meni, da so pogajanja zašla na mrtvo točko zaradi dela obale na Miljskem polotoku, ki jo zahteva Jugoslavija

(Od našega dopisnika)

RIM, 10. — Podoba je, da pravzaprav tu — razen vladnih krogov, ki pa čuvajo tajno — nihče točno ne ve, kako je z londonskimi pogajanji glede Trsta. Nekateri trdijo, da je sporazum že dosežen in da razpravljajo sedaj samo še o dnevu objave, pri čemer se omenja 20. avgust. Tudi londonska vlada, da je baje o tem že uradno obveščena. Rimski «Messaggero» pa pravi, da se pogajanja nadaljujejo glede nekaterih podrobnosti, pri čemer omenja «etnične manjšine».

Po navadi dobro obveščeni milanski «Corriere della Sera» pa pravi, da so pogajanja zašla na mrtvo točko. Pri tem navaja, da je teritorialno področje za katero gre, pravzaprav majhno: «Hrvatini v notranjosti in majhen kos obale na Miljskem polotoku, ki jo zahtevajo Jugoslovani; dalje zelo majhen košček ozemlja pri Socerbu, ki ga zahteva Italija». List trdi, da Italija ne more pristati na bistveno spremembo demarkacijske črte zlasti zato, ker gre za kos obale in poudarja, da «se mu zdi, da Italija ne more sprejeti» takih sprememb. «Tudi majhna okrnitev cone A mora biti odklonjena. Na obali ne sme biti popravkov meje». Spričo zvez, ki jih ima milanski list s palačo Chigi, se torej zdi zelo verjetna predpostavka, da je Italija tista, ki je povzročila zastoj pogajanj, ker najbrž trmasto vztraja pri svojem nasprotovanju proti popravkom demarkacijske črte, zlasti na obali.

Nadvse zanimivo pa je pisanje turinske «La Stampa», ki na veliko začudenje tukajšnjih političnih krogov vnaša povsem nov element v pogajanja. Italija naj bi namreč postavila zahtevo, da se mora hkrati s tržaškim vprašanjem rešiti tudi vprašanje ribolova v severnem in srednjem Jadranu. Vsi poudarjajo, da vendar to vprašanje nima nobene zveze z vprašanje Trsta. To — sicer ne rad — priznava tudi dopisnik turinskega dnevnika znani novinar Vittorio Gorresio, ki je še bolj znan po svojih dobrih zvezah z vladnimi ljudmi. On pravi, da je bila to «samo italijanska želja, da bi se izkoristila priložnost pogajanj o Trstu in se rešilo tudi zelo skeleče vprašanje, ki je v vseh teh letih dalo praktično očividnost našega spora z Jugoslavijo».

Vendar pa isti dopisnik dopušča možnost, da bo «verjetno prišlo do kompromisa» — po zaslugi Italije seveda — «in bo torej morda mogoče doseči sporazum, za sedaj na podlagi recipročne obveze, ki naj bi poudarila nujnost, oziroma celo prednost ureditve vprašanja ribolova». Po mnenju V. Gorresia je «vprašanje ribolova povzročilo zakasnitev objave zaključka pogajanj za nekaj dni».

Za razliko od milanskega «Corriere della Sera» pa dopisnik «Stampe» trdi, da so vsa ostala vprašanja bodisi glede manjšin, bodisi glede popravka demarkacijske črte, že rešena.

A. P.

Dva nova uspeha Mendès-Francea v francoski narodni skupščini

Skupščina je z glasovanjem o zaupnici odobrila vladni gospodarski program in podelila ministrskemu predsedniku Mendès-Franceu posebna pooblastila do 31. marca 1955, nato pa je izglasovala odložitev razpravljanja o interpelacijah o Tuniziji in Maroku do 27. avgusta - V Maroku je včerajšnji kritični dan potekel razmeroma mirno

PARIZ, 10. — Francoski ministrski predsednik Mendes-France je dosegel danes spet dva uspeha. Popoldne mu je narodna skupščina s 361 glasovi proti 90 odobrila posebna pooblastila za izvedbo njegovega gospodarskega programa, ki bodo veljala do 31. marca prihodnjega leta, zvečer pa je skupščina s 398 glasovi proti 126 sklenila pristati na zahtevo vlade, naj se razpravljanje o interpelacijah o tuniškem in maroškem vprašanju odloži do 27. avgusta. S svojo zahtevo o pooblastilih je Mendes-France vezal vprašanje zaupnice v ustavni obliki, pri drugem glasovanju pa je poudaril, da mu pripisuje isti pomen kot glasovanju o zaupnici, kar pomeni, da bi odstopil, če skupščina ne ni pristala na njegovo zahtevo.

Proti pooblastilom Mendes-Franceu so glasovale razne desničarske skupine, predvsem «neodvisni», ki so že pred dnevi poudarili, da jih v ničemer ne veže stališče njihovih ministrov, kominformisti so se glasovanja vzdržali, za pooblastila pa so glasovali socialisti, radikali, republikanska levica in demokristjani. Glasovanje pomeni tudi odobritev vladnega gospodarskega in finančnega programa.

Na večerni seji je skupščina najprej po kratki diskusiji sklenila preložiti obravnavanje interpelacij o položaju v francoskih posestih v Indiji na 27. avgust, nato pa se je začela razgibana diskusija o vladni zahtevi, naj se do 27. avgusta odloži tudi obravnavanje interpelacij o Tuniziji in Maroku.

V debati je socialist Pineau poudaril, da je njegova poslanska skupina odobrila ženevski sporazum o premirju, da pa po nauku iz dogodkov v Indokini želi, da se podobne napake kot v Indokini ne bi dogajale v Severni Afriki. Socialisti odobravajo akcijo ministrskega predsednika v Tuniziji in želijo, da bi bili dogovori spoštovani. Glede Maroka pa je Pineau poudaril, da je bila odstavitev bivšega sultana politična napaka in da je treba najti politično rešitev, se preden bi prišlo do nepopravljivih incidentov.

Predstavniki neodvisnih, golistov in drugih desnih skupin so napadali Mendes-Franceovo politiko v Tuniziji in izjavljali, da bo to sprožilo verižno reakcijo v Severni Afriki. Radikali, ki sicer ne gledajo prijazno na politiko svojega člana Mendes-Francea v Afriki, se v debati niso oglasili, poprej pa so na sestanku poslanske skupine sklenili, da bodo glasovali za odložitev razprave.

Minister za tuniške in maroške zadeve Fouchet je nato poudaril, da sloni vladna politiki v Tuniziji na naslednjih treh načelih: 1. zagotovitev obstanka Francije v Tuniziji na strateškem, diplomatskem, kulturnem in gospodarskem področju; 2. zajamčenje pravic in interesov 180.00 Francozov, ki tam žive; 3. podelitev inetrne avtonomije Tuniziji. Glede Maroka je dejal, da ni bilo mogoče preprečiti zadnjih incidentov, nato pa izjavil, da bo vlada začela tudi v Maroku konstruktivno politično akcijo, kakor hitro bo minilo sedanje kritično obdobje. Tudi v Maroku namerava vlada dati domačinom vedno večji delež v upravi.

V diskusijo je posegel tudi Mendes-France, ki je med drugim prišel v oster besedni dvoboj z bivšim notranjim ministrom Martinaudom Deplatom. Glede zahtev po povratku bivšega maroškega sultana je Mendes-France dejal, da bo Francija skupno s sedanjim sultanom Ben Arafo poskušala «najti sredstva, da se vzpostavi sloga».

V Maroku danes ni bilo hudih neredov, ki so se jih bali. Pač pa je prebivalstvo skoraj povsod sledilo pozivu Istiklala, naj praznik Aid El Kebir razume kot dan narodnega žalovanja. Pri običajnih obredih in žrtvovanju jagnjeta so bile skoraj povsod navzoče samo uradne osebnosti in pripadniki onih hribovskih plemen, ki podpirajo novega sultana.

V Fezu je prišlo do pretepa med oddelkom pomožne policije in skupino demonstrantov. Ubita sta bila dva demonstranta; ena med njima je ženska.

Londonski „Times“ o balkanski zvezi in tržaškem vprašanju

LONDON, 10. — Današnji londonski «Times» pozdravlja sklenitev balkanske zveze, nato pa prehaja na obravnavanje odnosov med zvezo in Italijo. Diplomatski urednik lista piše, da je «omemba Italije edini del uradne izjave Foreign Officea, ki se sliši nekoliko nezaupljivo» in dodaja: «Nedvomno bi bilo z vseh stališč bolje, ko bi bila glavna ovira za izboljšanje odnosov med Italijo in Jugoslavijo, se pravi tržaško vprašanje, odstranjena pred podpisom zveze. V določenem trenutku se je že zdelo, da se je to zgodilo. Vendar so bili napori, da se najde rešitev, doslej zaman, zlasti ker še niso bile urejene teritorialne zahteve obeh strani. Razlike so majhne, toda še vedno trmasto preprečujejo sporazum».

Nadalje piše «Times», da je balkanska zveza zdaj realnost in da bo Italija prej ali slej morda spoznala, da bo samo z udeležbo v njej lahko v celoti sodelovala v zahodnem obrambnem sistemu; «ta pobuda bi omogočila arhiviranje prvotnega italijanskega nasprotovanja ustanovitvi zveze», pravi list.

Tudi ostali angleški listi pozitivno ocenjujejo balkansko zvezo, obenem pa obširno razpravljajo o odnosih med Italijo in Jugoslavijo.

MOSKVA, 10. — «Izvestjo» objavljajo danes demanti izraelskega veleposlaništva v Moskvi, ki zanikuje vest sovjetske agencije Tass, da je Izrael predlagal ameriški vladi sklenitev pogodbe o vzajemni obrambi.

Klavrna demonstracija šovinistov in fašistov proti Jugoslaviji

Organizatorji provokacijske demonstracije ne morejo biti daleč od rimske vlade!

Sinoči je okoli 200 fašistično razpoloženih mladih ljudi, večinoma iz starega mesta, demonstriralo po ulicah v središču mesta, potem ko so se udeležili proslave na pomolu «Audace». Po jutranji maši, ki jo je imel ob prisotnosti najvišjih predstavnikov italijanskih oblasti v Trstu za italijanskim iredentistom Nazariom Saurom bivši koprski župnik Bruni, so «bojevnike» organizacije in «CLN za Istro» organizirali iredentistično slovesnost na pomolu «Audace», kjer je govoril «veliki» invalid in Nazariov soborec Piero Pieri. Pomol je bil okrašen z italijanskimi zastavami, ki so visele s kandelabrov, medtem ko so se okoli odrov, ki so bili za to priliko postavljeni na pomolu, zbrali bivši «bojevniki», istrski begunci s svojimi zastavami itd. Po govoru, v katerem je Pieri zahteval, da mora priti Istra v sklop «madrepatrie» in ko so vrgli venec v morje, se je s Trga Unità razvila povorka že omenjenih demonstrantov, ki se pa kljub pozivom, naj se jim pridružijo tudi drugi ljudje, ni hotela povečati.

Skupina demonstrantov je med prepevanjem iredentističnih pesmi in z italijanskimi zastavami na čelu korakala po mestnih ulicah, in sicer Korzu, Ul. Carducci, Drevoredu XX. septembra, Trgu Oberdank in se zopet vrnila na Trg Unità, kjer se je razšla. Med korakanjem po mestu ni manjkalo spočetka gromkih, a kasneje vedno medlejših klicev Italiji in «italijanski Istri», pri čemer pa so se posluževali tudi raznih sramotilnih klicev proti Titu in Jugoslaviji ter tudi «Dol s s'ciavi». Do močnejšega iredentističnega izbruha je prišlo ob Oberdankovem spomeniku v Domu «bojevnikov» ter ob koncu na Trgu Unità. Demonstranti so nameč prišli pred kavarno «Specchi», pregnali orkester z odra ter po zvočniku pozvali goste, da vstanejo in počastijo spomin onih, ki so padli na tem trgu ob lanskih novembrskih fašističnih provokacijah.

Čeprav ni bila povorka oblastveno dovoljena, policija ni intervenirala ter se je omejila samo na to, da je en policijski avto kontroliral njihovo kretanje.

Okoli 21. ure so prišli pred policijsko poveljstvo na Trgu Dalmazia trije kamioni policistov, toda najbrž le za to, da preprečijo morebitne nerede pred hotelom «Balkan» (sedaj «Regina»), v katerem je bil takrat neki sprejem, ki so ga organizirali Angleži.

* * *

Klavrna, osamljena protislovenska in protijugoslovanska provokacija šovinistične in fašistične skupine pravzaprav ne zasluži posebnega komentarja, saj so jo dovolj zgovorno obsodili Tržačani, ki so jo imeli priložnost videti: demonstranti so ostali osamljeni! Čudno je le pri vsem tem obnašanje policijskih organov ali bolje rečeno, onih, ki z najvišjega vrha ZVU ob podobnih priložnostih izdajajo policiji navodila, kako naj z demonstranti ravna.

Imamo namreč vtis, kot da so podobni izbruhi «patriotizma» odgovornim oblastnim organom kar po volji! Spominjamo se namreč, da onim, ki so 8. oktobra lani izdali znani diktat o aneksiji naše cone k Italiji, že takrat ni bilo prav, da je ves Trst sprejel njihov «sklep» z zgovornim turobnim molkom in apatičnostjo. Tako jim najbrž tudi sedaj ni prav, da kljub pisanju in bobnanju italijanskega tiska o skorajšnjem prevzemu začasne uprave po Italiji, v Trstu ni nobenega znaka «patriotičnih» izlivov, ki se seveda vedno identificirajo s protijugoslovanskimi provokacijami.

Postavlja se le vprašanje, ali prvi pojav fašističnih provokatorjev med sedanjimi pogajanji — pa čeprav osamljenih — lahko kar koli prispeva k ureditvi tržaškega vprašanja prav med pogajanji, kljub maksimalnim naporom vodstva Jugoslavije in kljub največji potrpežljivosti ogromne večine Tržačanov, Slovencev pa še posebej, ki italijanske uprave ne marajo? In še eno vprašanje: Kakšne cilje zasledujejo organizatorji včerajšnje provokacije, organizatorji, za katere vemo, da niso prav nič daleč od sedanje italijanske vlade?

Če za danes ne dajemo včerajšnji provokaciji tudi formalno večjega poudarka, delamo to povsem zavestno in z vso rezervo glede morebitne provokatorske reprize v najbližji in v bližnji bodočnosti, ker smo bolj kot kdaj koli upravičeni predpostavljati, da bodo oni, ki se jih tiče, takšne morebitne reprize tržaškemu prebivalstvu prihranili.

Nekaj važnih ugotovitev glede jamstev

O prvih napadih na jamstva za naše pravice, ki so se pojavili v demokristjanskem tisku, smo pred dnevi že pisali. Toda naša dolžnost je, da povemo, da se ti napadi nadaljujejo. Prejšnjo soboto je «Giornale di Trieste» zapisal, da je naše pisanje o neenakopravnosti Slovencev v coni A in s tem njihovo narodnostno zatiranje samo nekakšna bajka. Ne samo to! Z debelimi črkami je zapisal, da fašistični zakoni sploh ne obstajajo! To trditev sicer sam «Giornale» v svojem članku pobija, saj govori o dveh tipično fašističnih zakonih, za katere ne more pobiti, da niso zares fašistični! No, tudi pri «Giornale» vedo — bolje od nas — da o fašistični zakonodaji pišejo cele knjige celo sami Italijani. Naj navedemo samo knjigo «Processo alla giustizia», ki jo je napisal prvak italijanske liberalne stranke Achille Battaglia, ki n. pr. v rimskem tedniku o tej zadevi napiše vsak teden vsaj po en članek.

Glede fašističnega zakona o spremembi slovanskih priimkov pa mu odgovarjamo tisto, kar smo že v našem dnevniku stokrat zapisali, od kar je izšel ukaz ZVU, da lahko vsakdo, ki so mu s fašističnim dekretom nasilno spremenili priimek, prav ponižno prosi conskega predsednika, da se mu njegov priimek vrne. Ta pa mu prošnji lahko ugodi, če je prosilec priložil fašistični dekret o poitalijančenju priimka. Povečini pa ljudje teh dekretov niso branili, zato jim prošnje niti nočejo sprejeti. To je eno. Glavno pa je, da Slovenci nismo navdušeni vlagati poniževalnih prošenj za vrnitev tistega, kar so nam s fašističnim nasiljem vzeli. Zato še vedno zahtevamo, da se vsi fašistični dekreti s fašističnim zakonom o poitalijančenju naših priimkov enostavno ukinejo. Mislimo, da bi bil čas, da se to zgodi prav v zvezi z bodočim sporazumom, s katerim bi se bodoča uprava morala obvezati, da bo ukinitev izvršila, kot je omenjeni zakon ukinila jugoslovanska ljudska oblast v coni B takoj po končani vojni.

Glede fašističnega zakona o slovanskih krstnih imenih, za katerega pravi demokristjansko glasilo, da ni nobene prepovedi dajanja takih imen, odgovarjamo: ne samo pred vojno, temveč tudi po osvoboditvi se je zgodilo več primerov da službujoči uradnik ni hotel dovoliti slovanskega krstnega imena, sklicujoči se na omenjeni zakon štev. 383 od 8.3.1928. S konkretnimi primeri mu lahko postrežemo, v kolikor ne misli, da je tudi on dolžan razčiskati ravnanje zadevnih uradov.

* * *

Isti «Giornale di Trieste» pa je v včerajšnji številki objavil še en napad proti izvajanju jamstev bodočega sporazuma za katere pišejo nekateri italijanski listi, da je nanje Italija že pristala. Nanje izvršen v obliki pisma pad je izvršen v obliki nekega čitatelja, ki piše: «Slovenski trgovci, ali slovenski po poreklu, so tudi na področju predmestij prepričani, da bi danes dvojezični napis pomenil izraz pobesnelega titovstva in bi moral pokazati, da gredo njihova podjetja v gotovo propast...» Kaj to pomeni, vemo prav vsi prav dobro; «Giornale» hoče reči, ne kot svoje mnenje, temveč kot mnenje svojega čitatelja, naj se dvojezični napisi že sedaj začnejo odstranjevati, čeprav bi bila s sporazumom zajamčena njihova zakonitost. — «Giornale» se očitno boji, da bi se z jamstvi število dvojezičnih napisov povečalo. Zato že sedaj grozi... z gotovo propastjo. Kaj je s tem mislil?

* * *

Podoben napad smo našli tudi v Santinovi «Vita Nuova», ki v uvodnem članku sicer predpostavlja, da bomo tudi po sporazumu Slovenci nadalje imeli radijsko postajo, kulturna, prosvetna in športna društva, slovenske šole in slovenske šolnike, vendar pa po njegovem mnenju vse to ne sme biti titovsko, temveč katoliško... Zakaj? Zato, ker so Slovenci povečini katoliki, s čimer misli «Vita Nuova» na slovenske klerikalce. — Gre torej v bistvu za nekaj podobnega, kot je člen 4 v rimskem zakonskem načrtu glede prevzema v državno službo tudi nestalno nameščenih državnih uslužbencev.

* * *

«Bojevniki», ki so včeraj izvedli sicer osamljeno fašistično provokacijo, so ob prve odhodu štirih predstavnikov vladnih iredentističnih strank v Rim podpisali resolucijo proti zahtevi teh predstavnikov, naj ostane status quo. Kot pišejo uradni časopisi, so «bojevniki» to storili po nalogu same rimske vlade. Mar spričo tega ni na dlani predpostavka, da je bila z iste strani naročena tudi sinočnja provokacija istim «bojevnikom»?

* * *

V nedeljo je kominformovska «Unità» strašno ogorčeno obsodila nekoga, ki da je baje ponoči kričal «Dol z Italijo!» «Unità» se brani, da kaj takšnega oni sploh niso nikdar imeli niti na kraju pameti!

Radi verjamemo! Prav tako radi pa bi nekaj takšnega čitali tudi v «Delu». Saj to bi bilo povsem logično... Mar ne?

Čeprav ni bila povorka oblastveno dovoljena, policija ni intervenirala ter se je omejila samo na to, da je en policijski avto kontroliral njihovo kretanje.

Okoli 21. ure so prišli pred policijsko poveljstvo na Trgu

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan je bil leta 1814 rojen Ivan Mažuranič, hrvatski pesnik. Umrl je leta 1890.

TRŽAŠKI DNEVNIK

DANES, sreda 11. avgusta Suzana, Bolemir
Sonce vzide ob 4.59 in zatone ob 19.21. Dolžina dneva 14.22. Luna vzide ob 17.30 in zatone ob 1.32.
JUTRI, četrtek 12. avgusta Klara, Dobrogoj

URADNE ŠTEVILKE RAZKRINKUJEJO BEDO NAŠEGA MESTA

NA DESETTISOČE TRŽAČANOV živi v slabem gmotnem položaju

Podatki socialnega skrbstva ZVU pričajo, da živi na našem področju 9.100 družin v pomanjkanju, da ne govorimo o ostalih tisočih posameznikov

Mnogokrat smo v našem listu pisali o denarni podpori revežem, o številu družin in oseb, ki prejemajo denarne podpore, o skupnih mesečnih, tromesečnih in letnih stroških za podpore revnim družinam in revežem sploh. Vedno smo ugotovili, da število revežev stalno raste in da so potrebe vedno večje in večje. To stanje dokazuje kako se naše mesto pogreza v veliko bedo in v gospodarsko krizo, kakršne do sedaj še ni poznalo.

Oddelek za socialno skrbstvo ZVU je objavil podatke o revnih družinah na našem področju na osnovi ankete o bedi in brezposelnosti. To so sicer prvi podatki, ki so prišli do sedaj v javnost v zvezi z omenjeno anketo. Ti podatki nam prikazujejo, da je danes na področju A STO 3600 družin, ki živijo v popolni bedi, 5500 družin pa v resnem gmotnem položaju. Gre za 3,7 odstotkov odnosno za 5,7 odstotkov vseh živečih družin na področju. Te številke, ki jih je ugotovila anketa omenjenega oddelka ZVU, so zadosten dokaz bede na našem področju. Skupno imamo 9100 družin, ki živijo v pomanjkanju, to je, ki jim primanjkujejo najosnovnejše življenjske potrebščine. Če računamo, da šteje povprečna družina štiri družinske člane, tedaj vidimo, da živi v pomanjkanju in bedi najmanj 26.400 oseb. Kje pa so še vsi tisti tisoči posameznikov, ki se preživljajo z borno podporo številnih podpornih ustanov? Kje so vsi tisti starčki, stari delavci brez pokojnine, brezposelni mladeniči, tuberkulozni delavci, vsi, ki nimajo svoje družine, ki so sami in ki prenočujejo v raznih zavodih in ljudskih prenočiščih? Teh je še na tisoče in tisoče.

Vzemimo samo za primer podatke izdanih podpor in oseb, ki so te podpore prejele v letošnjem prvem tromesečju, in sicer od 1. januarja do 31. marca. Samo dve največji podporni ustanovi ECA in IRA sta v tem prvem tromesečju izdali 39.671 podpor, za skupno vrednost 91 milijonov 523.174 lir. Teh podpor je bilo deležnih 25.740 družin ali 46.796 oseb.

K temu moramo dodati tudi stroške za brezplačni sprejem v bolnišnico in razne druge zdravstvene ustanove in zavode na račun teh dveh ustanov. V letošnjih prvih treh mesecih so ti stroški, v primeri z lanskim prvim tromesečjem, narasli. Obe podporni ustanovi sta letos od januarja do konca marca plačali za te podpore skupno 68 milijonov 778.637 lir. Skupno sta obe ustanovi v omenjenem tromesečju za vse denarne in druge podpore izdali 170 milijonov 454.430 lir. V istem obdobju lanskega leta pa sta izdali 161 milijonov 817.053 lir.

Poleg teh dveh največjih podpornih ustanov imamo še vrsto drugih, kot na primer «Postbellica», podporno ustanovo za matere in otroke, podporno ustanovo vojnih sirot, združenje družin padlih v vojni in podporno ustanovo vojnih invalidov. Vse te ustanove so v letošnjem prvem tromesečju izplačale ogromne vsote denarja za najrazličnejše podpore. Samo pokrajinska podporna ustanova je v omenjenem tromesečju izplačala nekaj manj kot preteklo leto v istem času.

Na osnovi podatkov iz vseh omenjenih podpornih ustanov je bilo v letošnjem prvem tromesečju oskrbovanih mnogo več družin kot lani, in sicer 41.030 v primeri z 38.002 v lanskem prvem tromesečju. Vse omenjene ustanove, skupno s pokrajino, so v prvih treh mesecih letos izdale za gornje število družin skupno 203 milijone 591.322 lir podpor. Vseh podpor pa so te ustanove izdale od prvega januarja do konca marca za skupno vrednost 432 milijona 510.706 lir, kar predstavlja skoraj pol milijarde lir.

Iz gornjih podatkov je razvidno, da je bilo v letošnjih prvih treh mesecih oskrbovanih 3700 družin več kot lani v istih mesecih.

Toda to še ni vse. Kar smo zgoraj omenili, so samo podpore izrazito podpornih ustanov, ne pa borne podpore, ki jih prejemajo brezposelni delavci. Hkrati pa ne smemo mimo dejstva, da je tudi javna ustanova SELAD navadna podporna ustanova, ker daje določenemu številu brezposelnih delavcev samo toliko zaslužka, da ne gladujejo. Samo dejstvo, da je bilo v področnem proračunu letošnjega drugega šestmesečja določenih za tako imenovane kvalificirane podporne ustanove 2 milijardi 127 milijonov lir v korist revežem, nam dokazuje, v kakšnem bednem stanju žive danes desettisoči oseb na našem področju. Sicer je večji del področnega proračuna podporno - socialnega značaja, kar samo sproti maši najbolj odprte luknje pomanjkanja in bede. (O tem bomo bolj podrobno pisali v prihodnjih dneh).

V takšnih žalostnih razmerah kakršne nam prikazujejo gornje uradne številke, žive na našem področju desettisoči revežev. Te številke in potrošene milijarde za podpore revnim družinam in posameznikom bi morale biti vsaki javni upravi, tako državni kot občinski in pokrajinski v pouk, da ne zadostujejo dnevni obroki «minestre» ali kaka druga mala denarna podpora za rešitev bede, ampak terja od njih bolj resnih ukrepov za sanacijo vsega področnega gospodarstva za zaposlitev brezposelnih delavcev.

Novo izseljevanje v Venezuelo

Včerajšnje «Ultime Notizie» objavljajo krajšo vest, da je v teh dneh odpotovala iz Genove na parniku «Napoli» manjša skupina emigrantov v Venezuelo. Gre za 20 oseb, po večini žensk italijanske narodnosti in nekaj beguncev, ki se izseljujejo v to južnoameriško državo na pobudo odbora za evropsko emigracijo. Iz Trsta pa bo odpotovala 23. avgusta večja skupina emigrantov v isto državo. Izselitev v Venezuelo je možna na zahtevo te države, ki potrebuje večje število oseb za opravljanje hišnih poslov.

Pred meseci je iz Trsta odšlo na tisoče Tržačanov po večini slovenske narodnosti v Avstralijo. Sedaj pa se bodo tem izseljencem pridružili novi za Venezuelo, zato da bodo tam služabniki, hlapci in dekle. Ne bomo še enkrat ponavljali vseh ugotovitev, ki smo jih zapisali že ob prvem valu izseljevanja v Avstralijo, saj gre sedaj za isti pojav izseljevanja Tržačanov, ki doma ne morejo najti ne dela ne kruha. Tudi tokrat gre torej za rezultat gospodarske in socialne politike oblasti, zaradi katere je v Trstu stalno okrog 20.000 ljudi brez dela in zaradi katere se kriza vedno bolj zaostruje. Istočasno pa je to rezultat politike priseljevanja Italijanov iz republike, ki v Trstu dobe zaposlitev in stanovanja, medtem ko ni za domačine ne prvega niti drugega.

Torbice ni bilo več

V neki trgovini v Ul. Carducci je nekdo ukradel 48-letni Enrici Sacher por. Furlan iz Ul. Settefontane 30 torbico, v kateri je imela 7000 lir in osebne dokumente. Samo za hip je pustila torbico na mizi, pa jo ji je že neznanec odnesel.

Nerodno trčenje

Na svojem dvorišču je sinoči 52-letna Olga Kuret por. Schwenten iz Boljunca št. 50 nerodna zadela ob tovorni avto, ker ga verjetno ni videla in se je hudo ranila v levo nogo. Z zasebnim avtomobilom so jo odpeljali v glavno bolnico, kjer so jo sprejeli na I. kirurški oddelek. Ozdravela bo v 8—10 dnevih.

TRG GARIBALDI UREJUJEJO

Pred dnevi so začeli urejevati Trg Garibaldi. Mizice in stole bližnjih barov, ki so bili postavljeni na trgu, so preselili na cesto, na trgu pa so delavci že začeli odkrivati kamnite plošče, kot nam kaže slika.

RAZLIKA V CENAH MESA NA DROBNO IN NA DEBELO

SEDANJI SISTEM UVOZNIH DOVOLJENJ močno vpliva na izredno visoke cene mesa

Kaj pravijo trgovci oz. mesarji o monopolistični organizaciji dobave živine - Kako bi se cena mesa avtomatično znižala

V včerajšnji številki našega lista smo objavili članek o cenah mesa in o vzrokih, da je njegova cena tako izredno visoka. Ta članek je vzbudil precejšnje zanimanje (pa tudi proteste), ker je pač zadel dokaj v živo. Trgovci vedo poleg tega povedati še nekatere podrobnosti, katere smo v našem članku le mimogrede omenili ali jih sploh nismo omenili. Zaradi tega pišemo o tem vprašanju danes ponovno.

Na veliko velja cena kg govejega mesa od 530 do 580 lir (podatki vzeti iz statističnih poročil trgovske zbornice za maj). Zalo težko pa je izračunati razliko med to ceno na veliko in ceno mesa na drobno, ker obstajajo velike razlike pri nakupovanju mesa različne vrste, raznih delov živine in končno so tudi po mesnicah samih velike razlike. Zopet se bomo zato povrnili na podatke, omenjene publikacije, ker so objavljene tudi povprečne cene mesa v Trstu v mesecu maju. Takrat je tako veljal kg teletine prve vrste 1.309 lir, kg govedine prve vrste 936 lir in kg govedine slabše vrste 690 lir. Opozarjamo, da so to povprečne cene in da so cene v posameznih mesnicah višje ali nižje od teh cen, vendar ne za pomembne vsote.

Dejali smo že, da obstajajo izredno velike razlike med ceno na veliko in ceno na drobno in zgornje številke dovolj podrobno ilustrirajo to razliko. Pri vsakem blagu sicer obstaja neka razlika med ceno na drobno in na veliko, vendar je ta razlika pri mesu tako visoka, da to izredno važno živilo podraži skoro za 100 odstotkov. Tako visoka razlika in tudi tako visok zaslužek pa je nekaj nenormalnega in v ostrem nasprotju z gospodarskimi zakoni kapitalističnega trga. Taka razlika je lahko nastala izključno zaradi ustvaritve monopola, ki diktira ceno na drobno in ki tudi pobira velike dobičke.

Vprašanje monopola pri veletrgovini z mesom pa je v Trstu tesno povezano z vprašanjem nakupa mesa v Jugoslaviji. Politika ZVU pri izdajanju uvoznih dovoljenj za meso iz Jugoslavije je namreč taka, da onemogoča vsako konkurenčno bitko. Vsak mesec izda ZVU tako okrog 10 ali 11 uvoznih dovoljenj za uvoz mesa, v skupni vsoti, ki ne pokriva niti četrtine tržaških potreb. Eno ali dve izmed teh dovoljenj se glasi na relativno večjo vsoto, medtem ko dosežejo ostala 200 do 300 tisoč lir in le izjemoma doseže kakšno dovoljenje milijon lir.

Razumljivo je, da vsak mesar ali trgovec le s težavo lahko uvozi živine za 300 tisoč ali še manj lir, ker ima pri tem toliko stroškov poti in sitnosti, da se mu kupčija skoro ne izplača več. Zato pa se v Trstu čudovito kupčuje s temi dovoljenji, ki so postala posebne vrste trgovsko blago, zelo cenjeno in dobro plačano.

To pa po pripovedovanju trgovcev ni edina in najtežja posledica politike omejevanja izdajanj uvoznih dovljenj za uvoz mesa. Ker vsak mesec prav kmalu zmanjka uvoznih dovoljenj za uvoz cenenega in visoko kvalitetnega mesa iz Jugoslavije, se mora tržaški trg obračati v Italijo. Tu pa je meso mnogo slabše in znatno dražje. V bližnji okolici Trsta je živina, primerna za zakol, le v redkih primerih na razpolago v zadovoljivi količini in so tržaški kupci kupovali živino celo že v Južni Italiji. Vsi ti pogoji so ustvarili tak položaj, v katerem zelo lahko dobi neki konzorcij monopolni položaj. Na trgu imajo veliki trgovci namreč občutno prednost, tako pri uvozu iz Jugoslavije kot pri dobavah iz Italije.

Po pripovedovanju trgovcev pa se konzorcij menda istočasno poslužuje tudi drugih sredstev, da si zagotovi trdnejši monopol. Tako morajo baje plačevati mesarji občutne kazni (50.000 lir za glavo goveda), če kupujejo živino izven konzorcija na svojo roko. Ko pa je mesar prisiljen tudi na ta način kupovati samo na enem mestu, lahko monopolistična organizacija diktira cene, kot jih hoče in doseže tako občutne razlike med nakupnimi in prodajnimi cenami mesa, kot jih dosega v Trstu.

Te razlike pa plačujejo vsak dan tržaške gospodinje, ko kupujejo izredno drago meso v tržaških mesnicah. Istočasno pa nimajo tržaški mesarji od velike razlike med nakupno in prodajno ceno nikake koristi.

Rešitev iz nastalega položaja je predvsem v osvoboditvi spon trgovine z mesom, v katere je uklenjena s sedanjim sistemom uvoznih dovoljenj. Ko bo lahko vsak mesar — kadar bo hotel — kupil in uvozil potrebne količine mesa iz Jugoslavije, se bo cena v konkurenčni bitki na trgu avtomatično znižala in bo meso dostopno tržaškim družinam.

PREDSTAVNIKI DELAVSKE ZBORNICE POPUSTILI

Uslužbenci krajevnih ustanov bodo dobili le miloščino

Nerazumljivo stališče DZ, ki je doslej zahtevala izredno doklado, sedaj pa pristala na «una tantum»

Sindikalni predstavniki krajevnih ustanov (UPDEL) in predstavniki sindikata uslužbencev zaposlenih v bolnišnicah (FLOT), ki so včlanjeni v Delavski zbornici, so obiskali conskega predsednika dr. Micellija in se z njim razgovarjali glede izplačila enkratne vsote (una tantum), ki so jim jo obljubili v Rimu. Zahtevali so, da consko predsedstvo takoj določi izplačilo te vsote v nadomestilo izredne doklade, ki jo uslužbenci javnih ustanov zahtevajo že več let, in sicer od tedaj, ko je bila ta doklada priznana državnim uslužbencem.

Kot smo že poročali, so bili pretekli teden sindikalni predstavniki tržaških krajevnih ustanov v Rimu, kjer so se razgovarjali z raznimi vladnimi osebnostmi. Sprejel jih je tudi predsednik italijanskega parlamenta Gronchi. Toda po daljših razgovorih jim je predsednik vlade Scelba sporočil, da je vlada sklenila plačati uslužbencem krajevnih ustanov, bolnišnic in javnih ustanov enkratno vsoto (una tantum), in to takoj po urejenih potrebnih formalnostih.

S to obljubo je rimska vlada ponovno zavrnila dokončno rešitev tega vprašanja in je šla mesečna izredna doklada nameščencem javnih ustanov, bolnišnic itd. po vodi. Zdi se, da jim nameravajo izplačati samo 10.000 ali največ 12.000 lir, s čimer naj bi jih potolažili in jih odvrnili od nadaljnje borbe. Znano je, da so uslužbenci vseh tržaških krajevnih ustanov že večkrat stavkali zaradi te doklade in da so jim spomladi v Rimu obljubili, da bodo njihov položaj gotovo rešili. Danes pa jim ponujajo samo enkratno vsoto. Pred nekaj dnevi smo tudi poročali, da bodo imeli danes uslužbenci vseh krajevnih ustanov zborovanje, da odločijo o nadaljnji borbi.

Včerajšnji korak sindikalnih predstavnikov teh uslužbencev, ki so vključeni v Delavsko zbornico pa pomeni, da so ti sindikati sprejeli rimsko miloščino in da se nameravajo zadovoljiti s tem, kar jim je Scelba dal. Kot vidimo, gre za popolno popuščanje predstavnikov Delavske zbornice pri tako važnem vprašanju odnosno pri tako važni zahtevi uslužbencev krajevnih ustanov. Znano je, da državni uslužbenci prejemajo že več let mesečno izredno doklado in da bi morali, po vseh zakonskih predpisih, to doklado prejemati tudi uslužbenci krajevnih ustanov. Hkrati pa bi morali uslužbenci krajevnih ustanov prejeti tudi vse zaostanke od dneva, ko so začeli plačevati omenjeno doklado državnim uslužbencem. Zato ne moremo razumeti, kako so predstavniki Delavske zbornice, ki so do sedaj odločno zahtevali izredno doklado, kar čez noč popustili in se zadovoljili z izplačilom enkratne vsote.

Poskus samomora

Po tolikih letih se je 64-letni Antonio Di Liberti iz Ul. Donadoni 26 naveličal življenja in se je hotel zastrupiti s plinom, verjetno zaradi tega, ker se mu zdi, da ima neozdravljivo bolezen.

Pa se mu ni posrečilo. Ko se je vrnila domov njegova žena, ga je našla v kuhinji s plinsko cevko v ustih. Nemudoma je poklicala rešilni avto in so moža odpeljali v glavno bolnico. Ozdravel bo v 30 dneh.

Ker je uhajal plin

S plinom bi se včeraj kmalu zastrupila 35-letna Marija Gladi por. Donati iz Ul. Fabio Severo 154. V bolnico je prišla sama in je izjavila, da bi se kmalu zastrupila, ko je vstopila v pralnico, v hisi, kjer stanuje.

PROMET SKOZI TRŽAŠKO PRISTANIŠČE V JUNIJU

MALENKOSTNO POVEČANJE PROMETA NA RAČUN SUROVIH MINERALNIH OLJ

Promet skozi pristanišče je znašal skupno 281.724 ton, po železnici pa 151.556 ton - Promet v prvih šestih mesecih

V juniju je promet skozi tržaško pristanišče znašal skupno 281.724 ton raznega blaga, kar je nekaj več kot v juniju preteklega leta in za 21.000 ton manj kot v juniju 1938. Po železnici pa je znašal junijski promet 151.556 ton, kar je malo več kot v juniju 1953 in za okrog 8.000 ton manj kot v juniju 1938.

Tudi junijski promet je bil torej precej slab. Značilno pa je, da je v juniju zlasti padel obseg iz tržaškega pristanišča odpeljanega blaga, saj so vkrcali le 61.651 ton, kar je za okrog 13.000 ton manj kot v juniju 1953 in kar za okrog 28.000 ton manj kot v juniju 1938. leta. V juniju pa so izkrcali 220.073 ton raznega blaga.

Na prvem mestu v pomorskem prometu sta bili v omenjenem mesecu Sirija in Libanon, od koder so pripeljali kar 66.908 ton blaga, na drugem mestu so ZDA s 56.870 ton blaga in na tretjem Turčija s 25.426 ton blaga. Največ blaga pa so iz tržaškega pristanišča odpeljali proti Italiji in to 22.206 ton.

Tudi za junijski promet je kot že običajno značilen velik delež uvoza surovin. Iz Arabije, Sirije in Libanona so tako pripeljali 78.248 ton surovih mineralnih olj, iz Italije, Poljske in ZDA pa 47.990 ton premoga; 24.207 ton koruze iz ZDA, 19.498 ton železne rude iz Italije in Turčije in končno 16.643 ton žitaric iz Argentine in Turčije. Kot vidimo, je bil obseg prometa surovin v juniju izredno visok, kar gre skoraj izključno na račun zlasti povečanega prometa s surovimi mineralnimi olji za izpopolnitev zalog tržaških čistilnic in povečanega prometa s premogom.

Pri odhodih pa je na prvem mestu les, katerega so vkrcali v tržaškem pristanišču skupno 19.200 ton. Na drugem mestu je petrolej, ki je šel povečini v Italijo in manjše količine v Indijo (11.641 ton), na tretjem papir (6508 ton), na četrtem bencin (4115 ton) itd. Omenili smo že, da je junijski promet zabeležil znaten padec pomorskih odhodov, ki je še toliko bolj občuten, ker ger na račun lesa, s katerimi Trst največ zasluži.

Železniški promet pa je bil v juniju razdeljen takole: pripeljali so 53.833 ton raznega blaga, odpeljali 97.723; skupno je znašal železniški promet 151.556 ton. Na prvem mestu pri železniškem prometu je kot običajno Avstrija, od koder so pripeljali 26.966 ton in kamor so odpeljali 52.874 ton blaga. Na drugem mestu je Italija z 9.973 tonami (prihodi) in 13.607 tonami (odhodi), na tretjem CSR, na četrtem Jugoslavija, petem Nemčija itd.

Kot vidimo, se je junijski promet v absolutnih številkah sicer nekoliko izboljšal v primerjavi s prometom v istem mesecu preteklega leta, vendar pa se je znatno poslabšal kvalitetno, kar dokazujejo podatki o padcu obsega dovoza po železnici v Trst odnosno o padcu izvoza po morju. Najznačilnejši pa so podatki, ki govore o novem popolnoma slučajnem povečanju prometa z masovnim blagom, medtem ko se je obseg najbolj donosnega tržaškega prometa ponovno znižal.

Promet prvih šestih mesecev po morju je dosegel skupno 1.800.301 ton raznega blaga, kar je za okrog 11.000 ton manj, kot je znašal promet prve polovice leta 1953. Železniški promet pa je znašal od januarja do junija 1.085.822 ton raznega blaga, kar je za malenkost manj kot v istem obdobju lanskega leta.

POJASNILO

Na prošnjo ravnateljice kolonije S. V. K. objavljamo naslednje pojasnilo:

To, kar smo pisali v našem listu v nedeljo, dne 8. avg. t. l., na 5. strani pod naslovom «Nabrežinska šolska kolonija», ne velja za kolonijo Slov. Vincencijeve konference, ki se nahaja v osnovni šoli v Nabrežini. V tej koloniji ni bilo nobenega primera obolenja za ošpicami in so otroci pod dnevnim zdravniškim nadzorstvom.

Nesreče med delom

V zadnjih dnevih se je zgodilo že več nesreč na delu. Ne vemo točno, kakšni so vzroki, kaže pa, da v več primerih gre za nezadostno zaščito proti nezgodam na delu. Podjetniki bi morali bolj paziti za varnost svojih delavcev in pristojni organi bi morali bolj nadzorovati glede tega razna podjetja, kjer je delo bolj nevarno.

V pivovarni Dreher se je včeraj dopoldne ponesrečila 49-letna Avgusta Ipavic por. Grahonja iz Ul. Artisti 11. Med delom ji je počila v roki steklenica piva in jo ranila po prstih. Ozdravela bo v 6—8 dneh.

* * *

Ko je 48-letni Emilio Muratto iz Ul. Marco Polo 4 natovarjal pri Sv. Andreju na tovorni avto plinsko bombo, mu je ta padla na levo nogo in mu poškodovala prste. Z zasebnim avtom so ga odpeljali v bolnico, kjer so mu nudili prvo pomoč. Ozdravel bo v 7—15 dneh.

* * *

Na delu v Sv. Križu se je včeraj dopoldne ponesrečil 17-letni Francesco Larotella iz Ul. Broletto 20. Z odra, na katerem je delal, je nerodno padel z višine 3 m in se je ranil v levo roko. Ozdravel bo v dobrem tednu.

Posledice alkohola

Včeraj nekoliko po polnoči so z rešilnim avtom pripeljali v glavno bolnico 35-letnega zidarja Milana Čoka iz Lonjerske ceste 358. Čok je bil vinjen in ni mogel govoriti. Našli so ga ob cesti blizu Boršta; verjetno je nerodno padel in se je nekoliko pobil po glavi. Ozdravel bo v 5—7 dneh.

Vlom v trgovino s sadjem

Neznanci so v ponedeljek med opoldanskim odmorom prišli s ponarejenimi ključi v trgovino s sadjem in zelenjavo v Ul. Giulia 7 in so od tam odnesli 3000 lir v gotovini. Tatvino je včeraj prijavil policiji lastnik trgovine Giuseppe Vatta iz Ul. Galilei 18.

Med spanjem so ga okradli

Ko je 24-letni Giglio Bencini iz Alessandrie spal ponoči na klopi v parku pred glavno postajo, mu je neznanec odnesel denarnico in 5000 lir.

IZPRED KAZENSKEGA SODIŠČA

Obsojen na 6 mesecev zapora ker je žalil policijske agente

Zaradi priimka je neki drugi obtoženec, ki je bil pred sodiščem seveda oproščen, moral presedeti nekaj dni v zaporu

Na sodišču ni zdaj večjih razprav, zaradi poletnih počitnic, na vrsti so le manjše zadeve, ki pa so kot sličice iz vsakdanjega življenja v mestu.

Med take spada tudi zadeva, v katero se je zapletel 49-letni kočijaž Cavalieri Alighieri iz Ul. Campanelle 117. Obtožen je bil, da je bil vinjen in da je žalil agente javne varnosti. Včeraj ga je kazensko sodišče obsodilo na 6 mesecev zapora.

Ko se je nekega dne v juliju pošteno napil po raznih gostilnah, je končno prišel še v neko gostilno v Ul. Rettori. Tu je začel nadlegovati goste, zato je gospodar poklical policijo, da bi ga odstranila. Toda Cavalieri se je krepko uprl agentom javne varnosti in jih je začel celo zmerjati, ko so ga spravili v policijski avto. Na poveljstvu policije so ga morali zvezati, pa se je kljub temu še upiral in se zaletel v nekega podoficirja.

Na kazenskem sodišču je bil včeraj tudi 52-letni Marij Sosič z Opčin, Doberdobska ulica 34, ki je bil obtožen, da je 28. julija odnesel nekaj žice in cevi iz tovornega avtomobila, ki je last Emila Hrovatina in je bil shranjen na dvorišču Antona Sosiča.

Sodišče ga je oprostilo, ker njegovo dejanje ni kaznivo, saj je imel dovoljenje lastnika, kot je bilo dokazano včeraj na razpravi. Sosič je že prej tako trdil, ko so ga agenti javne varnosti zaprli. Sosič pa je moral vendar odsedeti nekaj dni v zaporu v pričakovanju procesa, prav zaradi svojega priimka.

Ko so namreč agenti javne varnosti vprašali lastnika tovornega avtomobila, Emila Hrovatina, če pozna Sosiča, jim je ta odgovoril, da je na Opčinah dosti Sosičev. No, pa se je vendar vse razjasnilo včeraj na sodišču, ko je lastnik priznal, da je dal pooblastilo Sosiču, ki ga je poznal pod nekim drugim pridevkom.

Mož napadel ženo

Z rešilnim avtom so včeraj popoldne pripeljali v glavno bolnico 55-letno Terezo Pizzamei por. Filstum od Spodnje Magdalene 447. Pri sprejemu v glavno bolnico je ženska izjavila, da jo je njen mož napadel s stolico. Ranil ji je prste leve roke. Ozdravela bo v 10 dneh.

ŠE NEKAJ PODROBNOSTI O TRAGIČNEM IZGINOTJU «SARDELE»

NAŠLI SO TRUPLO ene izmed pogrešanih

Zalostna usoda izletnikov na čolnu «Sardela», ki jih je v noči med 29. in 30. julijem zajel vihar v Tržaškem zalivu je presunila vse mesto še posebno zaradi tega, ker se nič ne ve, in se tudi nikdar ne bo izvedelo, o njihovem tragičnem koncu. Skoraj pa je bolje, da se ne ve, ker so morale biti njihove zadnje ure preveč pretresljive. Vendar si vsakdo lahko predstavlja vsaj del grozot posebno če je že kdaj bil v malem čolnu na razburkanem morju v temni noči. Kakor je znano, so bili v čolnu samo mladi ljudje, dva moška in dve ženski, ki nista znali plavati in katerih ena se je prav bala morja, ter komaj 9 mesecev star otrok. Sicer plavati ali ne, je malo pomagalo in ne bi rešilo mladih življenj v tako hudem neurju, saj tako majhen čoln ni mogel biti kos razburkanemu morju in viharju.

Kakor smo že poročali, so ribiči prejšnji teden našli nekaj milj od izliva reke Piave čoln «Sardela», v katerem so našli le dve mali vedri in denarnico z nekaj sto lirami. Takrat smo izrazili upanje, da bo morje vrnilo trupla svojih žrtev, saj bi to bilo vsaj mala tolažba žalostnih svojcev pogrešanih. Iz Chioggie je prišla vest, da so ribiči našli na morju truplo neke ženske in ga položili v mrtvašnico mestnega pokopališča. Pri truplu niso našli nobenih dokumentov, da bi ga lahko identificirali. Ko so ribiči našli truplo so mislili, da je to truplo nekega moškega, ker ni bilo na glavi več nobenega lasu, obraz pa je bil tako pokvarjen, da ga je bilo težko spoznati, saj je bilo brez enega očesa in zelo ranjeno. Več ran je bilo tudi po levi nogi.

Ko je prišla vest v Trst, so se za zadevo zanimali svojci pogrešanih, posebno sestra pokojne Albine Scheriani, ki je v nedeljo odšla v Chioggio in spoznala truplo svoje sestre. Le najbližji sorodnik bi lahko ugotovil identiteto, ker je bilo truplo tako izmaličeno in poškodovano. Sestra pokojnice, Maria Bisacchia, je lažje spoznala truplo, ker je pokojna Albina imela pri sebi uro, katero ji je sestra podarila ob njeni poroki. Ura se je ustavila ob 5.15. Kakor je znano, so izletniki na čolnu «Sardela»; Albina Scheriani, njen mož Romeo, z 9 mesecev staro hčerko Adriano, Albina Sodnik in njen zaročenec Erminio Sponza, odšli iz barkovljanskega pristanišča okrog 20. ali 21. ure. Vihar se je začel približno ob 23. Iz tega se da sklepati, da so se nesrečni izletniki borili z viharjem za svoje življenje celo noč. Poteze na obrazu pokojne Albine Scheriani govore o tragičnih trenutkih, ki jih je morala preživeti nesrečna mati s svojim otrokom, možem in prijatelji preden je umrla. K sebi je mlada mati obupno stiskala svojega otroka, vpila na pomoč in brez moči strmela v svojega moža, ki bi jim rad pomagal, a ni mogel. Videla je svojo prijateljico, ki tudi ni znala plavati in se je poleg tega še zelo bala morja tudi, ko je bilo lepo in mirno, a kako še v takem viharju, ko je prav besnelo. Verjetno ji je najprej umrl v naročju njen otrok in je od obupa zblaznela in si pulila lase ali je zgubila zavest, saj ni mogla prenesti take strahote.

Nihče ni bil priča tragičnemu dogodku, nihče jih ni videl, ne slišal, da bi jim lahko nudil pomoč in jim rešil življenje. Neusmiljeno morje skriva to tajnost in je do sedaj vrnilo le truplo nesrečne matere. Kaj je pa z drugimi ponesrečenci? Nihče še ne ve. Ali bo morje vrnilo tudi njihova trupla? Ali jih ni morda požrl kak morski pes? Ugibanj je dosti, resnico pa bo težko ugotoviti, če ne bodo našli trpel ostalih pogrešanih izletnikov.

Z avtom ga je povozil

Ko se je včeraj dopoldne 30-letni Leo Battino iz Ul. Cicerone 8 peljal s svojim avtom po Miramarskem drevoredu in je hotel prehiteti neki avtobus, je povozil 41-letnega Carla Lapela iz Rocola št. 1099, ki je hotel prečkati cesto. Lapel si je pri padcu zlomil roko in se pobil po rami. Battino je ponesrečenca odpeljal z lastnim avtom v bolnico. Lapel bo ozdravel v 20 dneh.

Izleti

SPDT sporoča, da se nadaljuje tedensko planinsko letovanje. Vse informacije na sedežu v Ul. Machiavelli 13, tel. 36-491.

Izlet v Ljubljano in na Bled. OF IV. okraja Skedenj organizira 29. t. m. izlet v Ljubljano in na Bled. Vpisovanje je vsak dan do sobote 14. t. m. od 19. do 20. ure.

Motoklub «Jadran» Opčine priredi v nedeljo 22. t. m. izlet v Kobarid. Vpisovanje do četrtka.

Razna obvestila

Pevski zbor v Barkovljah. V petek 13. t. m. bo sestanek ob 21. uri. Prosimo, da se tega sestanka udeležijo vsi pevci. Pogovorili se bomo o bližnjem nastopu. Sporočite to vsakomur, ki ga srečate.

GLEDALIŠČE VERDI

Danes in jutri po znižanih cenah, zadnji predstavi operete «Pri belem konjičku».

V prodaji so vstopnice za današnjo predstavo.

KADARKOLI
se Vam zdi in ne samo v začetku meseca se lahko naročite na
«PRIMORSKI DNEVNIK»
Dovolj, da telefonirate na štev. 37338 ali da izročite Vaš naslov našemu raznašalcu.

KINO

Rossetti. Zaradi počitnic zaprto.
Excelsior. Zaprto zaradi obnove.
Fenice. 16.45: «Newyorški gigant» V. Mature, L. Ball.
Nazionale. 16.45: «Notorious», I. Bergman, G. Grant.
Filodrammatico. Zaradi počitnic zaprto.
Arcobaleno. 16.00: «Lovec na srečo», J. Derek, J. Evans.
Auditorium. 16.45: «Dvojna igra» B. Lancaster, Y. De Carlo.
Astra Rojan. 16.30: «Okrvavljen krempelj», J. Sheffield, A. Todd
Cristallo. (Trg Perugino) 16.00: «Vrnitev Don Camilla», Fernandel, Peppone.
Grattacielo. 17.00: «Obrekovanje» G. Tierney, L. Genn.
Alabarda. 16.30: «Moj greh je, da te ljubim», J. Sernas, L. Rossi.
Aurora. 16.30: «Gangsterji», A. Gardner, B. Lancaster.
Garibaldi. 16.00: «Onečaščena», M. Vitale A. Farnese.
Ideale. Zaprto zaradi obnove.
Impero. 16.00: «Decameronske noči», J. Fontaine, L. Jourdan. Mladoletnim prepovedano.
Italia. 16.30: «Moja žena je angel», J. Fontaine, J. in M. Freeman.
Viale. 16.00: «Odrske luči», Ch. Chaplin.
Kino ob morju. Zaradi počitnic zaprto.
Massimo. 16.30: «Rabljev meč».
Moderno. 17.00: «Morski roparji sedmih morij», J. Payne, D. Reed.
Savona. 16.00: «Dinozavrusovo prebujenje», P. Christian.
S. Marco. Zaradi počitnic zaprto
Vittorio Veneto. Zaradi počitnic zaprto.
Azzurro. 16.00: «Sin Ali Babe», T. Curtis, P. Laurie.
Belvedere. 16.00: «Primer Foster» W. Baxter.
Marconi. 16.30: «Dragulji gospe...», D. Darrieux.
Novo cine. 16.00: «Devica pod streho» (Vsakih sto let), W. Holden.
Odeon. 15.30: «Ženska, ki je spoznala ljubezen», S. Pampanini.
Radio. 16.00: «Suženj nasilja», L. Day.
Venezia. 16.00: «Branilci Manile» W. Beery.

POLETNI KINO:
Ariston. 20.30 in 22.15: «Sobarica lepe zunanjosti išče službe», M. Cervi.
Rojan. 20.00 in 21.45: «Neverjetna pustolovščina Mr. Hollanda», A. Guinores.
Paradiso. 20.00 in 21.45: «Ivanhoe», R. Taylor.
Ponziana. 20.00: «Karabinka Williams», G. Stewart.
Arena dei fiori 20.15: Gospa s kamelijami», N. Corradi.
Garibaldi. 20.15: «Onečaščena», M. Vitale.
Secolo. 20.00: «Marija Walewska» G. Garbo.

RADIO

SREDA, 11. avgusta 1954

JUGOSLOVANSKA CONA TRSTA
254,6 m ali 1178 kc

Poročila v slov. 5.40, 7.45, 13.30, 19.00 in 23.30.
Poročila v ital. 6.15, 12.45, 19.30 in 23.00.
6.25 Jutranja glasba; 6.50 Pregled tiska; 7.00 Jutranji koledar; 7.30 Ženski kotiček; 12.00 Znani solisti; 14.45 Beležke o kulturnem življenju; 14.45 Od Triglava do Jadrana; 15.00 Narodne pesmi pojo kvintet «Niko Štritof» in ženski kvartet radia Ljubljana; 17.00 Operne arije poje Anita Mezetova, ob spremljavi orkestra beograjske Opere; 17.30 Pomikalo: Hrvaška suita - nato dalmatinske melodije; 18.00 Poročila v hrvaščini; 18.15 Za vsakogar nekaj; 19.00 Večerne vesti; 19.20 Sport; 20.00 Scherzi iz znanih simfonij; 21.00 Pisma iz Beograda; 21.15 Stari in novi plesi; 22.10 P. I. Čajkovski: Uvertura 1812; 23.40 Glasba za lahko noč.

TRST II.
306,1 m ali 980 kc-cek

11.30 Lahka glasba; 12.00 Pe... davanje; 12.10 Za vsakega p... kaj; 13.00 Pestra operetna g... ba; 13.30 Slovenski pevski d... 13.50 Pregled tiska; 14.00 Vo... glasba; 14.15 Kulturni obzor... 14.25 Dunajski motivi; 17.30 Pl... na glasba; 18.00 Mozart: K... cert za čelo in orkester; ... Schuman: Arabeske, opus ... 18.40 Operni duetti; 19.00 Zd... niški vedež; 19.15 Mandolinsk... ni sekstet Sv. Just; 19.35 La... motivi za orgle Hammond; ... Sport; 20.05 Lepe melodije in ... pi glasovi

ITALIJA IN „REVOLUCIONARNA GIBANJA" V JUGOSLAVIJI PRED RAPALSKIM DOGOVOROM

V knjigi «Z D'Annunziom in Millom v obrambi Jadrana», ki je pred kratkim izšla v založbi Sansoni, objavlja bivši fašistični hierarh Giovanni Giuriati tajne listine, ki iz njih izhaja spletkarjenje D'Annunzia et Co ter takratne italijanske vlade na škodo jugoslovanske državne skupnosti

Znani italijanski pisatelj Ugo Ojetti je v svojem dnevniku, ki ga je objavljal v milanskem listu «Corriere della Sera», v številki z dne 14. avgusta 1953 priobčil zapiske o obisku, ki mu ga je napravil v Florenci skoro točno leto dni po rapalskem dogovoru, namreč 21. oktobra 1921, tedanji italijanski zunanji minister grof Sforza. Pred kosilom sta imela prav dolg politični razgovor in tedaj mu je Sforza med drugim tudi povedal, na kak brutalen način je na predvečer rapalskega dogovora razkril Trumbiću podtalne akcije oficialne Italije za zrušenje komaj nastale Jugoslavije, da bi ga tako prisilil k podpisanju mirovnega dogovora. Očital je Trumbiću, da sam dvomi v trdnosti nove države, čeprav tega noče priznati, in, da zlomi njegov zadnji odpor proti podpisanju vsiljene mirovne pogodbe, je nadaljeval:

«To bo potrdila naloga, ki jo bomo jutri javno pričeli, namreč naloga, da Vas zrušimo. Ali veste, koliko milijonov je izdal naš generalni štab na Hrvatskem proti Vašemu edinstvu? Toliko in toliko milijonov. Toda mi od vlade smo preprečili, da se to nadaljuje. Sedaj pa bi mi od vlade vzeli niti tega dela v svoje roke in bi izdali milijone, kolikor jih bo treba. V teku šestih mesecev boste lahko videli, kaj lahko napravimo». In zastopniki Jugoslavije so naslednji dan podpisali mirovno pogodbo z Italijo.

Da je bilo to, kar je rekel Sforza Trumbiću, res in da je dejansko stvar bila mnogo hujša in nevarnejša, nam potrjuje knjiga «Con D'Annunzio e Millo in difesa dell'Adriatico», ki jo je te dni izdal Giovanni Giuriati (Firenze 1954).

Giuriati je bil eden glavnih, po njegovih izvajanjih celo glavni iniciator D'Annunziovega podviga in je bil pod D'Annunziom najvišji politični in upravni funkcionar na Reki. Pozneje je zavzemal najvažnejša mesta v fašistični stranki in je bil dalj časa tudi član fašistične vlade.

Na strani 149 omenjene knjige pravi Giuriati, da je bil že v novembru 1919 obveščen o nekaknih razgovorih, ki jih je vodil Sforza po polkovniku Petorelliju Lalatta s predstavniki Hrvatov, Slovencev in Crnogorcev. Italija naj bi podpirala «revolucionarno gibanje» v Jugoslaviji; zato pa bi «od Srbije tlačeni narodi» pristali na nekatere italijanske teritorialne zahteve. V začetku decembra 1919 so mu celo potrdili, da so se razgovori srečno zaključili in da bo dogovor podpisan že za božič ali na novega leta dan.

Toda mesec dni nato je pri svojem bivanju v Parizu izvedel, da je italijanska vlada prav v trenutku, ko so bile premagane vse ovire in je bil dogovor že izdelan v potankostih, prekinila razgovore, ker je uspela, da bo lahko povoljno rešila jadransko vprašanje po zaveznikih in z direktnimi pogajanji z Jugoslavijo, kar se je tudi zgodilo.

Iz Giuriatijevih besed izhaja, da ni, kakor bi morda sklepali po Sforzovi izjavi Ojettiju, vodil te akcije italijanski generalni štab brez sodelovanja italijanske vlade, temveč da je stala za njo la še fašistična: Njen predsednik je bil Francesco Nitti in zunanji minister je bil Carlo Sforza.

Čeprav je italijanska vlada po Sforzovih besedah prepregčila nadaljevanje razgovorov, je očitno vendar dalje podpirala ustaško gibanje proti Jugoslaviji. Tako nam Giuriati pove, da so se v spremstvu polkovnika Pettorellija Lalatta že konec januarja 1920 javili zastopniki Hrvatov pri njem na Reki. Pravi, da ne more izdati njihovih imen. Ker bi jim to, kakor priča nasilna smrt Stjepana Radića, utegnilo škodovati, češ da so še živi. Vendar iz knjige ne izhaja, ali velja ta opazka za čas, ko je Giuriati knjigo napisal (1933-34) ali za sedaj, ko je knjiga izšla. Giuriati pravi, da so ti predstavniki Hrvatov imeli poverila, med temi tudi poverilno pismo Stjepana Radića. Giurati sam je po nalogu D'Annunzia vodil z njimi razgovore, pritegnil pa je k sodelovanju še kapetana Hostta Venturija. D'Annunzio je v namen na Giuriatijev predlog z ukazom dne 21. II. 1920 ustanovil poseben urad za zveze z Dalmacijo in Korčulskimi otoki, kateremu sta načelova Giuriati in Host-Venturi.

Glede Reke in Istre so se hitro pobotali, seveda popolnoma po željah italijanskih nacionalistov, nekoliko teže je šlo glede Dalmacije. Vendar so se sporazumeli v teh treh točkah:

1. Dalmacija z vsemi otoki naj postane stalno nevtralna republika pod italijanskim varstvom.

2. Mesta Zadar, Šibenik, Split, Trogir in Dubrovnik naj bodo stalno avtonomna in povezana med seboj po zgledu Hanzeatske zveze.

3. Italija dobi pravico ustanavljati pomorske baze v onem delu Dalmacije, ki ga je okupirala na osnovi londonskega pakta.

Za ta dogovor je bilo treba pripravljati hrvatsko in italijansko prebivalstvo v Dalmaciji. Glede Hrvatov je prevzel nalogo emisar «hrvatske stranke, ki je bila za Radićevo najbolj ugledna» (torej Stranke prava!), in se je peljal 21. februarja 1920 pod tujim imenom v spremstvu Giuriatija na D'Annunziovi torpedovki v Zadar. Tega obiska se je ustrašil celo sam vojaški guverner po Italijanih okupirane Dalmacije, admiral Millo, ki je sicer v vsem podpiral D'Annunziove podvige, in se ni upal osebno sprejeti tega hrvatskega predstavnika, temveč je poslal k njemu na torpedovko admirala Umberta Buccija. Rezultat tega razgovora je bil, da se je ta hrvatski emisar lahko ponoči izkrcal v uniformi italijanskega artilerijskega podčastnika in imel v Zadru dolg razgovor z nekim hrvatskim duhovnikom, bivšim poslancem v avstrijskem parlamentu, s katerim sta bila osebna prijatelja. Domenila sta se posebej glede hrvaškega časopisa, ki naj bi začel izhajati z dovoljenjem italijanskih okupacijskih oblasti in bi pripravljal hrvatsko javnost na dogovor. Resnično je časopis začel izhajati že teden dni nato.

Giuriati je imel s peščico Italijanov v Dalmaciji lažje stališče. Dalmatinske fašje je prav lahko pridobil za svoje namene. Nato pa se je podal v Rim, da sproži in pospeši zbiranje prostovoljcev za boj proti Jugoslaviji, da preskrbi za revolucionarno» gibanje v Jugoslaviji in za morebitno italijansko ekspedicijo potrebna sredstva in da pritegne k razgovorom za «jadranski mir» še druge «od Srbov zatirane narode».

Resnično so kmalu nato stopili v zvezo z vlado na Reki tudi emisarji Crnogorcev in Albancev.

5. julija 1920 so na eni strani emisarji Hrvatov, Crnogorcev in Albancev (katerih imena Giuriati ne izda) in na drugi Giuriati in Host-Venturi za D'Annunzia v Benetkah podpisali naslednji v francoščini sestavljen dogovor, ki naj bi zadal Jugoslaviji smrten udarec.

(Nadaljevanje sledi)

V OSVEŽITEV SPOMINA VSEM VEČ ALI MANJ ZLONAMERNIM POZABLJIVCEM

Vergessen ist gefaehrlicher: Tako so zaradi izčrpanosti umrlega političnega jetnika prinesli do peči in ga nato vrgli vanjo

V odgovor reviji „Der Stern"

(Nadaljevanje in konec)

Dolga leta so te jame krile svoje tajne, dokler ni leta 1947 mladi tržaški «pipistrello» Arrigo Maucci zlezel v «Pozzo di Gropada» ter razkril njegovo strahotno vsebino. Zatem so prišle na vrsto še ostale «grotte», «pozzi» in «foibe», ki so se v njih baje našli ostanki pobitih nemških vojakov, dobrih, poštenih fantov, ki so pustili za sabo družine in otroke, pa tudi drugih ljudi, fašistov, civilistov, ki so takisto postali žrtev množične partizanske maščevalnosti itd. itd.

Kot vidimo sta slog in vsebina natačno ista kot na pr. pri revijah «Tempo», «Epoca» in drugih, ki ze vsa leta po vojni z besno zagrizenostjo napadajo vse, kar je povezano z našim osvobodilnim bojem, skušajo ta boj omadeževati, ga kompromitirati z raznimi procesi partizanskim borcem, s potvarjanjem zgodovinskih dejstev itd., vse to v cilju, da se vzpostavijo takšni povoljni pogoji, ki bi se z njimi ponovno dalo duška starim imperialističnim apetitom. Med omenjenimi italijanskimi publikacijami in revijo «Der Stern» obstaja potemtakem neka organska sorodnost, osnovana na določeni idejni in politični sorodnosti fašističnega ali klerofašističnega kova, čemur se je smatralo, da treba v prvi vrsti dati skupni izraz v obliki koordinirane akcije povsod, kjer to zahtevo postavljajo njihovi skupni reakcionarni interesi. Morda je bilo to pot, ko se nekako skušajo urediti zapletene razmere jugoslovansko-italijanskih odnosov okrog vprašanja Trsta, znova nekomu potrebno, da se dotakne vprašanja, ki naj še enkrat v tem mestu zaneti vzdušje nacionalističnih strasti. Morda je to prišlo na namig Vatikana, ali vrag si ga vedi koga; na vsak način drži, da so nemški neonacistično misleči ljudje okrog revije «Der Stern» rade volje priskočili na pomoč svojim italijanskim neofašistično mislečim tovarišem, čim so nemara ti za to pomoč zaprosili.

Toda vprašali bi g. «chef-redacteurja» Henrija Nannena in ostale iz redakcije revije «Der Stern», posebno še njihove «Sternreporterje», ki so tako natančno zbrali ves material (kje so ga zbirali, se ve: do nas, ki bi jim brščas glede tega tudi lahko kaj povedali, jih ni bilo), ga res bogato «podkrepili» s številnimi fotografijami itd., vprašali bi jih čemu ne bi, ker že kazejo tako strastno zanimanje za jamska raziskovanja, stopili s podobnim namenom še v sosedno Jugoslavijo. V Liki na pr. so številne jame in brezna, ki je v njih ne na stotine, ampak na tisoče okostnjakov. Ti okostnjaki niso ne okostnjaki Nemcev ne Italijanov, to so okostnjaki tisočev in tisočev jugoslovanskih ljudi, borcev, žena, otrok in starcev, ki je bil njihov edini greh, da so pripadali narodu, ki je po njihovih računih moral izginiti. Na to uho pa g. Henri Nannen brščas zelo slabo sliši, kakor po vseh znakih sodeč, ima tudi zelo slab spomin, čim se na pr. dotakneš Kragujevca, kjer so njegovi pobesneli narodnjaki v enem samem dnevu pobili nad osem tisoč ljudi, mladoletnih dijakov in drugih civilnih prebivalcev, čim se dotakneš pokolov, ropov in požigov, ki so jih bili vršili skupno s svojimi italijanskimi «kriegskameradi» v sleherni pokrajini Jugoslavije, čim se dotakneš njihovih koncentracijskih taborišč, kjer so pobijali kot muhe ljudi, čim ga spomniš na to, kako so v svojih ječah in mučilnicah trpinčili ter mrcvarili antifašistične borce, kako so kot lovski psi vohljali za skritimi partizanskimi bolnicami, da bi poklali ranjene partizanske borce itd. itd. Toda to je bilo zanje tako samo po sebi razumljivo, saj je vendar šlo za vojno stanje, in to z ljudmi, ki so vendar manjvredni. In, ko smo se temu postavili po robu, ko smo se odločili, naj gre «zob za zob, glavo za glavo», ko smo začeli drago prodajati svojo kožo, boreč se proti fašistični krivici in nasilju za svojo svobodo, ko so začeli na lastni kozi čutiti, kako je, če te kdo udari po glavi, no, takrat šele so zagnali hudiča in pol: eno samo njihovo življenje je veljalo deset, trideset in več naših. Toda, kot rečeno, kaj neki bi moglo zanje pomeniti vseh milijon sedem sto tisoč pobitih Jugoslovanov v primeri z nekaj sto kaznovanimi fašisti in nacisti, dasi so morali pustiti svojo kožo tam, kjer so po nepotrebnem šarili po tuji zemlji! Jasno je, da gre tu še enkrat za najčistejšt rasizem, za znani skrajno odvratni in nevarni fašistični kompleks večvrednosti, ki je osnovni mobilizator zaostalih množic in malomeščanskih plasti za razne imperialistične podvige. In prav po njem nedvoumno zaudarja iz sleherne besede članka «Vergessen ist gefaehrlicher».

Vergessen ist gefaehrlicher, to bi držalo, toda glede na vlogo, ki sta jo fašizem in nacizem odigrala v človeški zgodovini nasploh, v evropski še posebej, glede na gorje, ki sta ga povzročila med evropskimi narodi, glede na opustošene dežele, ki so po njih orali nacifašistični tanki itd. itd. Vergessen ist gefaehrlicher v smislu evokacije mrtvih fašistov, svetohlinskega točenja solza, češ kako strašno so protifašistični borci ravnali z nami, hujskanja s pomočjo teh sredstev na novo revanžo, obujanja spominov na preteklo «slavo», natolcevanja in blatenja protifašističnih borcev in gibanja, takšen «vergessen ist gefaehrlicher» pa ne more pomeniti drugega kot pozivanje na nov fašistični eksperiment, na novo imperialistično vojno, ki bi jo radi izzvali. To smo hoteli povedati redakciji revije «Der Stern.»

Mimogrede bi to redakcijo opozorili tudi na to, da se človeska okostja med seboj pravzaprav v ničemer ne razlikujejo, da so si popolnoma podobna, da med njimi ne moreš razločiti nacista od partizana, partizana od italijanskega fašista itd. Nihče ne more zatorej trditi, da bi ta okostja, razen izjem, ne mogla biti okostja pobitih slovenskih partizanov, aktivistov, talcev. Ali je bilo nemara malo tega tu pri nas, kakor povsod po naših krajih? Nešteto je bilo naših ljudi, slovenskih in italijanskih antifašističnih borcev, ki so padli in je njihov grob neznan. Kje so? Morda bi prav okostja lahko dala odgovor na to. Ne bi bilo prvič, da se italijanski iredentizem baha z imeni umrlih in padlih, ki niso nikdar čutili iredentistično, ne mislili fašistično. Za osvežitev spomina g. uredniku revije «Der Stern» pa hkrati priobčujemo nekaj fotografij, da se bodo vsaj delno lahko prepričali, kako «milo» in «kulturno» so izvrševali svojo imperialistično misijo «hrabri» in «pošteni» Hitlerjevi ter Mussolinijevi fašisti.

D. F.

RADAR - magično oko

Brez dvoma je vojna veliko zlo za vse človeštvo in nesmiselne so trditve nekih ljudi, da vojne omogočijo razna odkritja ali izpopolnitve znanstvenih izsledkov, ki bi jih sicer ne bilo - Znanost bi v miru tudi prišla do svojih velikih uspehov in žrtve, ki jih vojna nosi s sabo, bi bile človeštvu prihranjene In vendar je res, da je zadnja vojna mnogo pospešila razvoj radarja, ki danes služi človeštvu ne samo v vojaške namene - Ker je radar tako važna pridobitev, se bomo ustavili nekoliko pri njem in si ga ogledali z njegove tehnične in razvojne plati

(Nadaljevanje in konec)

Radar na morju

Morda se boste čudili zakaj tolikšni stroški za te radarje? Naj naveden še nekaj tipičnih primerov, kjer je tako pomembni radar rešil mnogo človeških življenj, zgradb in vojnega materiala. Poglejmo najprej radar na morju. Radarje so na vseh bojnih ladjah rabili mnogo zavezniki, pa tudi Nemci. Z radarjem je leta 1941 angleška mornarica odkrila kljub zelo temni noči pri Matapanskem rtu na južnem koncu Grčije italijansko floto in jo naravnost pokopala s strašnim ognjem svojih največjih kalibrov. Seveda Italijani še pojma niso imeli od kod dežuje po njih. S šestimi 40 cm granatami, od katerih je pet zadelo v živo, so potopili dva sovražna rušilca in tri težke križarke. S tem so Angleži onemogočili vsako vmešavanje pri kritičnem umikanju zavezniške vojske iz Grčije in s Krete. Nekaj mesecev kasneje se je zgodilo, da se je ameriška križarka «Boise» znašla sama kar pred šestimi sovražnimi japonskimi križarkami. Na 4 km daljave jih je odkrila z radarjem, začela streljati in je kljub noči v manj kot pol ure potopila največjo, nakar so sledile še ostale. Največji nemški oklopnici «Bismark» in «Scharnhorst», ki sta bili za Angleže trd orch, so potopili prav s pomočjo radarja. Tudi v borbi z letali je radar zmagal. To nam lepo dokazuje, ko je meseca oktobra 1942. leta ameriško oklopnico «South Dakota» napadla skupina 39 japonskih letal, pa jih je s težkimi 14 cm topovi vse zbila v morje. Tako je samo na morju radar zaveznikom omogočil več odločilnih zmag. Znano je, da je prav radar zmagal v strašni bitki proti nemškim žepnim podmornicam. Saj so Nemci dotlej potopili več zavezniških bojnih ladij kot so jih le ti mogli zgraditi. In če bi to trajalo še nekaj let bi bila zaveznikom končno onemogočena oskrba lastnih čet na celini ter bi se vojna verjetno s tem nadaljevala. Čudovito stvarno je opisana ta borba na Atlantiku v knjigi «Kruto morje» pisatelje Nicholasa Monsarrata. Knjiga se končuje prav z izumom radarja in s končno predajo nemških podmornic 1943. leta.

Pri obrambi Anglije pred zloveščimi nemškimi letečimi bombami: «V-1 in V-2» je imel radar na kopnem odločilno vlogo. Čim je namreč pokazal tako tulečo smrt, že so jo sestrelili in s tem občutno zmanjšal število žrtev in škode. Radarje so namestili tudi na obrambne baterije in tedaj niso ob letalskem napadu izstrelki protiletalske obrambe več šarili po nebu, ampak so zadevali z neverjetno točnostjo. Prav zato so tudi letala nemške «Luftwaffe», ko so se vrnila nad London, da bi se maščevala za napade na Berlin, doživela strahoten poraz.

«Oboa»

Ko smo že omenili Berlin, pa povejmo še o radarski kombinaciji «oboa». Seveda se malo čudno sliši to ime instrumenta simfoničnega orkestra kot radar. Pa nič zato. Ime pomeni sestavo dveh zemeljskih radarjev, s katerimi je letalsko poveljništvo zavezniške vojske vodilo svoje eskadrile nad Berlin. En radar je vodil bombnike na cilj, drugi pa je istočasno beležil oddaljenost bombnikov od cilja in jo avtomatično risal na precizni karti. Ko so bili bombniki nad ciljem, so zavezniki na zemlji s pomočjo radia sprožili bombe nad Berlinom. Tako se posadka letala še zavedala ni, da rohni pod njimi, pod oblaki, pravi pekel. Tako so po mnogih uspešnih bombadiranjih uničili leta 1944. tudi štab XXI. oklopne divizije in to nekaj dni po znani invaziji v Normandijo. Pri takem slepem bombardiranju je točnost zadetkov iz višine 2000 m tako precizna, da je razlika zadetka od cilja le 41 m.

Pred nedavnim se je na Koreji večkrat zgodilo, da so nasprotnikova letala ali obratno, sestrelila sovražno letalo, ne da bi pilot to vedel. Kako je to mogoče, se vprašujete? Čisto preprosto. V kljunu reakcijskega lovca je montirana parabolična antena radarja. Pilot pa ima pred seboj svetlobni indikator. Čim vidi pilot sliko sovražnega letala v sredi svetleče se plošče indikatorja, sproži in zadene sovražno letalo. Pri tem pa ne igra vloge ne megla ne slabo vreme ne noč. Po novejšem pa, ko ujame radar sovražno letalo sam sproži topove na letalu in od tod tista zgodbica s Koreje.

Bombniki imajo seveda za identificiranje ciljev radar v posebni napravi pod trupom. Da pa se ne bi svoja letala ali ladje pomotoma streljale med seboj ima vsaka ladja ali letalo posebno sprejemno in oddajno postajo. Če pride radarski valovni impulz do letala, sproži le ta avtomatično znak za razpoznavanje, ki se pokaže na indikatorju hkrati s sliko. Da pa je stvar še lepša, posadki legitimiranega letala se niti ne sanja, da se je predstavila nekomu, ki ga sploh ne vidi in ne pozna.

Edina njegova napaka

Le eno napako ima radar. Ne more videti skozi vodo. Deževne kaplje ga ne ovirajo, za gledanje pod vodo pa je slep. Med vojno so zavezniki slepili nemške radarje s 30 cm dolgimi aluminijastimi listki, ki so jih posebno Američani odvrgli samo v Evropi okoli deset tisoč ton. Taki lističi so zmanjšali učinkovitost radarjev, kot so približno ocenili leta 1943, pri napadu na Hamburg, za tri četrtine.

Tako smo spoznali radar, njegovo delovanje in pomen; pa tudi zakaj mu lahko rečemo magično oko. Zaključimo pa z besedami, ki jih je ob koncu vojne izrekel angleški minister za letalstvo. Dejal je: «Radar je rešil Anglijo pred porazom, saj bi brez odkritja magičnega očesa izgubila bitko, ki je bila ena najodločilnejših v njeni zgodovini. Kar pa je važnejše, je to, da je novo sredstvo zagotovilo zmago v tej strašni vojni in rešilo našo civilizacijo.»

MITJA PRESL

MODERNIZACIJA CESTNEGA PROMETA V SLOVENIJI

V tempu razvoja turizma in avtomobilskega prometa - Gradnja in urejevanje glavnih cestnih magistral v Sloveniji - Uvajanje modernih mednarodnih cestnih znakov - Moderne avto in agroservisne postaje

Slovenija je dežela, po kateri že tisočletja vodijo pomembna pota. Po svoji geografski legi se nahaja ne le na meji Balkana in Srednje Evrope, temveč tudi na razvodju različnih družbenih sistemov in družbenih odnosov, ki vsak po svoje karakterizirajo dežele tostran in onstran Karavank ter porečja Soče. Dejansko se tu nahajajo vrata Evrope in obenem prag socializma. Ob tem portalu sta se dokaj nemoteno spojila dva povsem različna svetovna nazora, ki zaradi odsotnosti raznih nepoklicanih imperialističnih tendenc vzdržujeta precej mirno sožitje. Razlogov za strah ni več, zato so vrata te meje obojestransko široko odprta. Kako bi naj ne bila! Slovenija je pač dežela stoterih lepot, obenem pa vhod na najlepši del evropskih obmorskih pokrajin — ob slovitem Jadranu.

Stevilni avtomobili iz daljne Holandije, Nemčije, Avstrije, Belgije in še mnogih evropskih dežela nenehno prihajajo in odhajajo s še številnejšimi gosti - turisti. Slovenija in Jadran sta deželi, kateri bi sleherni Evropejec želel videti vsaj enkrat v svojem življenju. Res je, da se tukajšnja letovišča ne morejo kosati z Nico, Cannesom ali Monte Carlom, toda lepa, s «civilizacijo» še nepokvarjena prirodna romantika in njenemu vzdušju prilagojena letovišča s sto in sto idilami, so današnjemu Evropejcu, ki se je vpletel v kolone strojev, hiš in avtomobilov, psihološko mikavnejša, prijetnejša in lagodnejša. Od mogočnega 40-metrskega slapa Perićnika, nekaj manjšega slapa Savice, vse od sinjih in slikovitih grebenov Triglavskega pogorja, Karavank ter Savinjskih Alp, od tihega Bohinjskega ter s hoteli obdanega Blejskega jezera, vse do zlatega polja, Ljubljane, tja doli do Kolpe in zadnjega mesteca Jadrana se vije lepota najrazličnejših pejsažev. Kje drugje bi moral človek prepotovati na tisoče milj, da bi srečal tolikšne raznoterosti — začenši od zelenega triglavskega snega, ki ga ne otopi niti julijsko sonce, do krajev Jadrana, kjer si iščeš hladno zatočišče v senci razkošnih palm, oleandrov, oliv in smokev. Celo pusti Kras, se ti zdi več kot zelen, pa celo bogat in sočen, da ne govorimo o njegovih zanimivostih kot so presihajoče Cerkniško jezero, ponikalnice ter slovita Postojnska jama.

Edino, kar je do nedavnega še močno kazilo to deželo, so bile ceste. Slovenci to sami priznajo, saj sleherni od njih ve, da so te najslabša in najbornejša zapuščina nekdanjih monarhističnih režimov, ki so si iz cestnih skladov zidali vile in palače.

Danes, ko se je v Jugoslaviji že v precejšnji meri razmahnila nova domada industrija, danes, ko se je iz dežele ruševin dvignila nova domovina, tudi vprašanje cest vse bolj stopa v ospredje. O tem govori že sama avto-magistrala Beograd-Zagreb, ki je bila dograjena že po vojni, ki se pa je začela graditi že tudi dalje proti Ljubljani. Prav tako se danes dograjuje tudi moderno cestišče na cesti Maribor-Celje - Ljubljana - Postojna - Sežana. Prav te dni je bil odprt nov sektor pri Logatcu ki je glede na prejšnje številne nevarne ovinke zares omembe vreden doprinos našemu domačemu in inozemskemu avtomobilizmu. Tem cestam, kakor tudi cesti, ki vodi proti Bledu in Jesenicam se danes posveča največja pozornost, saj gre za ceste, po katerih se vsakodnevno vrši največji mednarodni promet.

Na vseh teh cestnih komunikacijah se radikalno odpravljajo najnevarnejši odseki, saj so zaradi izredno močne konfiguracije tal, še itak prepolni ovinkov, ki so pa to pot za slehernega avtomobilista izredno privlačni.

Iz istih razlogov se danes tem večja pozornost posveča tudi varnosti samega prometa, ki se iz dneva v dan vse bolj naglo razvija. Na teh cestah so bile pred vojno le običajne naprave s prometnimi znaki, ki so bili zaradi slabega vzdrževanja komajda vidni ter zato vzrok mnogim avtomobilskim nesrečam. Po vojni so bili ti znaki ne le obnovljeni, temveč izdelani po mednarodnih predpisih. Vendar niti to ni bilo zadostno. Zato so jih prav te dni zamenjali z novimi, nekoliko večjimi, ki ponoči v siju avtomobilskega žarometa močno fluorescirajo. Vidni so že na razdaljo več kot 500 metrov, a za oči tako opazni, da bi jih ne moglo zgrešiti niti najbolj zamišljeno in zaspano oko voznika. Pred večjimi mesti kot je na pr. Ljubljana, kjer bi se tujec ob vožnji po raznih ulicah dezorientiral, so že v samih predmestjih postavljene velike orientacijske table, ki ponoči prav tako fluorescirajo; v samem mestu, na križiščih pa so nanovo montirali razsvetljene kažipote, ki bodo presenetili slehernega avtomobilista. V programu so prav tako fluorescentni napisi za imena naselij, po katerih vodi cesta, tako da nihče ne bo potoval slepo po deželi, ki mu sama po sebi ni dovolj poznana.

Slično kot je bilo nekoč s cestami, prometnimi znaki in celotno zaščito prometa, je bilo tudi z avto-servisi. Le-ti se danes pridno grade, ne le v glavnih mestnih, temveč tudi v podeželskih centrih. Tu imajo pač dvojno svrho. Prvenstveno sicer služijo okolišnim poljedelcem, zadrugam in traktorskim postajam, saj se je mehanizacija kmetijstva v povojnih letih jela naglo razvijati, posebno v dolinskih in ravninskih predelih. Tudi te postaje bodo nudile avtomobilistom vso gostoljubnost, začenši od goriva, do okusnega sedvača pa celo do popravila motorja. Vse to je na videz morda še malo, toda začetek je velik in obeta še več.

MILOS MACAROL

Vergessen ist gefaehrlicher: Sele po drugem udarcu je padla glava partizana

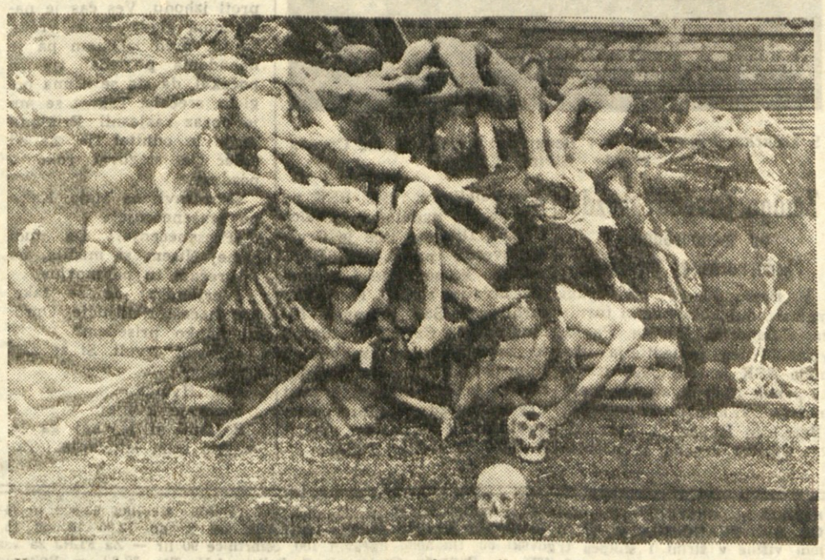

Vergessen ist gefaehrlicher: Ker je bila tvornica smrti preobremenjena, so trupla gromadili pred krematoriji

NOVA PRIDOBITEV ZA SLEPE

Na angleškem nacionalnem inštitutu za slepe so ondan prikazovali novo tehniko, ki bo zelo olajšala tiskanje knjig za slepe z Braillovo abecedo. Novo tehniko je izumil tehnični strokovnjak neke velike tovarne plastičnih mas Moncrieff. Na to misel je prišel, ko je gledal film «Pot k svetlobi», ki prikazuje sodobne metode, po katerih se slepi uče, da postanejo samostojni. Spoznal je, da bi lahko stroj, ki ga je izdelalo njegovo podjetje in ki uporablja načelo brezzračnega prostora, izkoristili za tiskanje knjig z Braillovo abecedo.

S tem strojem natisnejo v eni uri na plastično ploščo 450 vzbočenih črk Braillove abecede. Dosedanje metode so mnogo počasnejše. Po novi metodi lahko tiskajo tudi zemljevide in diagrame, česar doslej niso mogli. Neki predstavnik inštituta je rekel, da bodo lahko odslej hitro in poceni reproducirali razne stvari, ki so jih doslej tiskali v zelo omejeni količini, ker je bil tisk zelo zamuden in drag.

TRST, sreda 11. avgusta 1954

VREME Vremenska napoved za danes: Spremenljivo vreme z razjasnitvami in pooblačitvami ter možnostjo krajevnih ploh. Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je bila 27.7 stopinje; najnižja pa 23.3 stopinje.

PRIMORSKI DNEVNIK

RADIO Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jug. cona Trsta:** 17.00: Operne arije poje Anita Mezetova. — **Trst II.:** 21.15: Moški zbor Ivan Cankar. — **Trst I.:** 21.05: G. Puccini: «Lastovica», dirigira Nino Sanzogno. — **Slovenija:** 20.00: Jakov Gotovac: «Ero z onega sveta», opera v 3 dej.

URESNIČENA PRIČAKOVANJA V ETAPI NA KRONOMETER

Coppi daleč najboljši

Fornara je prevzel prvo mesto v skupni oceni; Monti le še 11" pred Coppijem

FAUSTO COPPI
je včeraj zmagal v velikem stilu; nelahko etapo na kronometer (98 km) je prevozil s povprečno brzino 40,800 km.

REZULTATI V VOŽNJI NA KRONOMETER V IV. ETAPI LECCO — LUGANO (98 km):

1. Coppi 2.24.02", povprečno 40,800 km na uro; 2. Fornara 2.28'37"; 3. Coletto 2.31'31"; 4. Serena 2.31'37"; 5. Croci-Torti (Sv.) 2.32'01"; 6. Astrua 2.32'13"; 7. Barozzi 2.33'09"; 8. Adriaenssens (Belg.) 2.33'22"; 9. Hollenstein (Sv.) 2.33'24"; 10 Gianneschi 2.34'02"; 11. Carrea 2.34'11"; 12. Gismondi 2.34'23"; 13. Monti 2.34'29"; 14. Grosso 2.35'30"; 15. Huber (Sv.) 2.36'17"; 16. Vidaurreta (Sp.) 2.36'48"; 17. Volpi 2.36'51"; 18. Winterberg (Sv.) 2.37'05"; 19. Poblet (Sp.) 2.37'20"; 20. Garcia (Sp.) 2.37'40"; 21. Lurati (Sv.) 2.37'52"; 22. Franchi (It.) 2.38'18"; 23. Braeckevelt (Belg.) 2.38'20"; 24. Vermotte (Belg.) 2.38'22"; 25. Bauwens (Belg.) 2.38'31"; 26. Chevalley (Sv.) 2.38'53"; 27. Baldarelli 2.38'57"; 28. Giudici 2.39'07"; 29. Brun (Sv.) 2.39'10"; 30. Russenberger (Sv.) 2.39'38"; 32. Zampini (It.) 2.40'05"; 34. Milano (It.) 2.40'46"; 41. Assirelli (It.) 2.42'29"; 49. Reitz (Nemč.) 2.43'38". Zadnji 59. Heidelberger (Sv.) 2.49'36".

LUGANO, 10. — Včasih so dirke na kronometer le kot poletape na daljši progi. Današnja etapa na kronometer na dirki po Švici pa je bila kar samostojna etapa in vendar ni mogoče reči, da je bila s tem naloga dirkačev prelahka. Ta etapa je bila namreč le skoraj 100 km (98) dolga, posebno težavno pa so jo delale tri vzpetine, zaradi katerih so mnogi kar zmajevali z glavo, češ ali je to sploh primerna proga za etapo na kronometer.

Toda Coppi, o čigar izvrstni formi sedaj ni treba več dvomiti, si je gotovo mislil, da je ta etapa kot nalašč zanj. In vozil je res na način, ki svetovnemu prvaku ne dela sramote. (Če bi bil hotel na Giru vsaj podobno tako voziti, tedaj bi se mogoče Giro drugače zaključil, obenem pa bi bilo nekoliko manj afer in verjetno bi tudi Tour imel drugačno sliko). Coppi je dosegel povprečje 40.800 km na uro in je pustil Fornaro 4'35" za seboj, Colletta pa 7'29".

Izkazala pa sta se tudi mlada Serena in Barozzi, nato že starejši Astrua, med Svicarji pa Croci-Torti, za katerega se zdi, da pri svojih 33 letih doživlja drugo mladost. Dober je bil tudi Svicar Hollenstein in končno Italijan Carrea. Monti, ki je do danes vodil v skupni oceni, pa je dokazal, da še ni zrel za podobne etape in je izgubil več kot 10' proti Coppiju.

PASQUALINO FORNARA
je včeraj prevzel vodstvo v skupni oceni na etapni dirki po Švici.

Zlato majico je sedaj oblekel Fornara, ki pa gotovo ne bo imel mirnih ur do konca dirke. Colletto je namreč tudi v odlični formi in ima manj kot tri minute zaostanka. Potem je še Astrua, Monti in takoj nato Coppi, ki bo Fornari najbolj nevaren. Jutri bo v Lpganu prijeten počitek. Toda v četrtek pride na vrsto dober kos ceste — skoraj 270 km — od Lugana do Berna s strminami na St. Gotthard in Susten. Tu bi se mogel Coppi spet izkazati, vendar pa je Fornara dober «plezalec» in bo težko mu pobegniti. Mogoče ni preuranjeno videti v njem končnega zmagovalca letošnje dirke po Švici kot je že zmagal na tej dirki pred dvema letoma. Fornara je v vodstvu tudi v oceni po točkah (13); sledita mu Astrua in Monti (22), nato Colletto (26) in na petem mestu je Coppi (29 točk).

SKUPNA OCENA PO IV. ETAPI:

1. Fornara 20.16'04"; 2. Coletto zaostanek 2'54"; 3. Astrua 3'40"; 4. Monti 5'21"; 5. Coppi 5'32"; 6. Croci-Torti in Huber 7'40"; 8. Adriaenssens (Belg.) 8'05"; 9. Hollenstein (Sv.) 16'30"; 10. Serena 18'15"; 11. Poblet; 12. Barozzi; 13. Gianneschi; 14. Garcia; 15. Rissenberger; 16. Brun; 17. Gismondi; 18. Lurati; 19. Vermotte; 20. Volpi. Zadnji 59. Grosso 1.32'38".

ZA ŠAHOVSKO PRVENSTVO JUGOSLAVIJE

Puc, Longer in Vošpernik so doslej na prvih mestih

Na polfinalnih šahovskih turnirjih za prvenstvo Jugoslavije so čedalje bolj jasni obrisi. Nekateri šahisti so — več ali manj po pričakovanju — na prvih mestih, drugi pa so zaostali, kakor je tudi bilo pričakovati. So pa tudi nekatere izjeme med prvimi in drugimi, to se pravi, da so med vodilnimi nekateri, za katere se ni mislilo, in med zadnjimi so nekateri, za katere se je pričakovalo, da bodo med prvimi. Sicer pa se do konca turnirjev le še lahko marsikaj spremeni.

V Skoplju je Puc dosegel pomemben uspeh z zmago nad glavnim rivalom Ivkovom v V. kolu, nakar je še v VI. kolu premagal Martinovskega. Grosek pa je v obeh kolih remiziral s Segičem in Hočevarjem.

V Trsteniku, kjer igrajo trije Slovenci, skrbi za presenečenja Vošpernik; premagal je najprej Dimca in nato celo Bideva, ki na turnirju vodi. Guzel je remiziral s Kozomaro in izgubil z Bertokom, medtem ko je Kržišnik tudi dobil pol točke z Bidevom, s Kozomaro pa še ni končal partije.

V Sarajevu sta Longer in Šiška v V. kolu med seboj prekinila, v VI. kolu pa je prvi premagal Petka, drugi pa izgubil s Smederevcem.

Zaradi pregleda navajamo za VII. kolo popolno poročilo o vseh partijah in stanju na vseh treh turnirjih:

Skopije. — Puc - Marič remi, Subotičanec - Ivkov 0:1, Sotirovski - Subarič 1:0, Damjanovič - Hočevar remi, Karaklajič - Badvarevič remi, Božič - Martinovski 1:0, Segi - Udžvarlič remi, Grosek - Vukovič remi.

Stanje po VII. kolu: Puc 5.5; Ivkov, Marič in Sotirovski 5; Damjanovič in Segi 4; Vukovič in Karaklajič 3.5 (1); Hočevar 3; Božič, Bradvarevič, Martinovski in Udžvarlič 2.5; Subotičanec 2 (1); Grosek 2; Subarič 1.5 (1).

Sarajevo. — Bogdanovič - Lukič remi, Vuletič - Nikolič prek., Carev - Bulat 0:1, Andrič - Matulovič remi, Šiška - Tot remi, Petek - Smederevac 0:1, Vukčevič - Longer 0:1, Jovčič - Gojak prek.

Stanje po VII. kolu: Longer, Lukič in Smederevac 5; Bogdanovič 4 (1); Andrič, Matulovič, Carev 4; Bulat, Jovčič 3.5 (1); Vukčevič, Petek 3.5; Vuletič, Nikolac 3 (1); Šiška 1; Gojak 0:5 (1); Tot 0.5.

Trstenik. — Sokolov - Bidev 0:1, Udovčič - Djuraševič remi, Jerman - Trajkovič remi. Majstorovič - Nikolič 1:0, Guzel - Todorovič prek., Kržišnik - Bertok 0:1, Vošpernik - Kozomara remi, Andjelkovič - Dimc remi.

Stanje po VII. kolu: Bidev 5; Bertok, Djuraševič, Vošpernik 4.5; Jerman, Trajkovič 4; Todorovič 3.5 (1); Kozomara 3.5; Dimc, Sokolov 3 (1); Andjelkovič, Kržišnik 3; Majstorovič 2.5; Guzelj 2 (1); Nikolič in Udovčič 2.

Vidimo torej, da se na vseh treh turnirjih vsaj po en Slovenec dobro drži.

S košarkarskega turnirja v Beogradu: prizor s tekme Crvena zvezda - Eldina (Liège).

Zmaga Crvene zvezde na mednarodnem košarkarskem turnirju

V Beogradu je bil drugi mednarodni košarkarski turnir za «Memorial Baneta Pavlovića». Poleg prireditelja turnirja BSK je sodeloval državni prvak Crvena zvezda, nato moštvo «Eldina» iz Liegea (Belg.) in Hapoel iz Tel Aviva. Crvena zvezda je premagala Belgijce z 72:42, BSK pa je s težavo nadvladal Izraelce z 58.54. Drugega dne je Crvena zvezda premagala BSK, medtem ko so Izraelci premagali Belgijce z 68:50. Tretji dan turnirja je BSK premagal Eldino z 59:52, Crvena zvezda pa je nepričakovano izgubila s Hapoelom 72:67. Zaradi boljše razlike košev je kljub porazu Crvena zvezda ohranila prvo mesto pred Hapoelom. Tretji je BSK in zadnja Eldina.

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

BORBA SPOLOVINARJEV IN KOLONOV

Na zborovanju so protestirali proti ravnanju veleposestnikov

Borba spolovinarjev in kolonov, ki jo vodijo po vsej Italiji in ki je včeraj našla svoj najodločnejši izraz, je tudi v goriški pokrajini spravila na noge veliko število prizadetih, ki nasprotujejo starim in krivičnim kolonskim pogodbam, ki dovoljujejo ogromno izkoriščanje kmečkih delavcev po veleposestnikih. Predvsem se borijo proti neizpolnjevanju kmečkih pogodb, ki določajo, kaj pripada kmečkemu delavcu, kaj pa veleposestniku. Slednji namreč zavlačujejo zaključne letne obračune s spolovinarji, zaradi česar si veleposestniki prisvajajo denar in pridelke, ki jim ne pripadajo. Sploh je na tem področju zakonodaja še zelo šibka, in prav zaradi tega je borba kmečkih delavcev za ureditev njihovega delovnega razmerja toliko nujnejša in pravilnejša.

V naši pokrajini je včerajšnja demonstracija proti nesocialnemu ravnanju s koloni in spolovinarji dosegla velik uspeh prav zaradi tega, ker je ravnanje s spolovinarji in koloni zelo grdo. Tako naj na primer omenimo grdo ravnanje kmetijskega podjetja De Dottori iz Ronk.

Spolovinarji in koloni včeraj niso delali; dopoldne ob desetih pa so imeli na glavnem trgu v Ronkah zborovanje.

Poostrena strogost mestnih stražnikov

Namestitev nekaj novih občinskih stražnikov je pripomogel, da je bila kampanja proti prekrškom prometnih pravil v mesecu juliju uspešnejša. To potrjujejo tudi številke o kaznovanih kršilcih. Kakor poročajo, so mestni stražniki v preteklem mesecu kaznovali 449 oseb. Od tega je prometna policija prisodila 30 kazni, kar 342 kazni pa je bilo danih osebam, ki se niso kretale po določilih ustreznega pravilnika.

V glavnem so bili kaznovani kolesarji, ki niso zaradi dosedanje nedisciplineranosti, katero moramo smatrati kot posledico pomanjkljive strogosti sicer skromnega števila občinskih stražnikov, upoštevali raznih prepovedi pri vožnji. Seveda pa je bila prav nepazljivost kolesarjev v veliki meri kriva marsikatere prometne nesreče.

Opaziti je bilo, da je bil v tem pogledu v zadnjem času napravljen določen red, za kar gre zasluga strožjemu ravnanju mestnih stražnikov.

Ker je promet na splošno v našem mestu precej narastel in kaže, da se bo še povečal, je kar najbolj na mestu, da se zaradi neprimernih cest najstrože ravna s kršilci prometnih zakonov.

Pred sprejemom zakona o bolniškem zavarovanju kmetov

V teh dneh je končala z delom posebna komisija pri poslanski zbornici v Rimu, ki je izdelala že dolgo pričakovani zakonski osnutek za bolniško zavarovanje kmetovalcev. Seveda bo moral zakon odobriti senat in šele potem bo stopil v veljavo.

V kolikor je znano, bo bolniško zavarovanje obvezno za vse lastnike kmečkih posestev, za kmečke najemnike oziroma za vse tiste neposredne obdelovalce zemlje, ki so samostojni gospodarji na nekem koščku zemlje, in za njihove družinske člane.

Zavarovanci bodo deležni zdravniške pomoči na domu in v ambulanti, zatem zdravljenja v bolnici, pa tudi porodniške pomoči in številnih drugih zdravniških pomoči. Stroške za zdravljenje bodo plačali delno zavarovanci sami, delno pa država.

Nič še ni točno določenega o deležu, ki ga bo moral plačati v primeru zdravniške pomoči in zdravljenja vsak kmetovalec, vendar je upati, da bo država krila vsaj polovico stroškov, kar so tudi nekateri poslanci v poslanski zbornici že zahtevali.

Pred izvolitvijo notranje komisije v CRDA

V elektromehaničnih delavnicah Združenih jadranskih ladjedelnic v Tržiču se je sestala notranja komisija in sklenila, da se čimprej izvolijo posamezni zaupniki delavnic, ker je potekla mandatna doba dosedanjih članov odbora. Imena kandidatov za izvolitev nove notranje komisije morajo sindikalne organizacije poslati volilnemu odboru do četrtka 12. avgusta.

Seja krajevnega odbora SFS v Doberdobu

V ponedeljek zvečer je bila v Doberdobu seja krajevnega odbora Socialistične fronte Slovencev. Seje so se polnoštevilno udeležili odborniki, ki so obravnavali predvsem važna gospodarska vprašanja.

Sladkor in kava proste cone

Danes se bo pričelo razdeljevanje sladkorja in kave proste cone za prebivalce goriške in sovodenjske občine. Sladkor: 1 kg na osebo na odrezek štev. 17 po 160 lir za kg; kava: 0,400 kg surove ali 0,320 kg pražene na osebo na odrezek štev. 18. Razdeljevanje se bo zaključilo 31. avgusta.

PROSLAVA 50-LETNICE OBSTOJA PROSVETNEGA DRUŠTVA V OPATJEM SELU

Sodelovali so tudi pevci iz Dola, z Vrha in Poljan

Praznovanje je trajalo kar tri dni - Udeležilo se ga je veliko ljudi s spodnjega Krasa

V ponedeljek so se vrnili člani moškega pevskega zbora Dol, Vrh, Poljane, ki so se udeležili proslave 50-letnice obstoja pevskega društva «Kras» v Opatjem selu na Krasu.

Največja kulturna prireditev je bila v soboto zvečer; privabila je številne Kraševce, še posebej pa je bilo veliko število domačinov, ki so prišli tudi iz oddaljenih krajev na proslavo domačega društva. Vas je bila lepo okrašena in praznik je trajal kar tri dni.

Na sobotnem programu sta bili najprej dve pesmi domačega pevskega zbora, zatem pa je član prosvetnega društva «Kras» orisal dolgoletno delovanje društva, ki je prenehalo za nekaj let zaradi fašizma, ki ni dovolil nikakršnega kulturnega življenja primorskih Slovencev. Po drugi svetovni vojni, posebno pa po priključitvi k matični državi, so prebivalci Opatjega sela ponovno pričeli z delom in njih prosvetno delovanje je zelo pestro. Na programu so nastopli tudi z igrico, katero so izvajali ob pričetku delovanja «Krasa», to je pred 50 leti. Med ostalimi točkami je bil tudi nastop moškega zbora Vrh-Dol-Poljane, ki je pod vodstvom tov. Pavline Komel, ki ga že dolgo neutrudno vodi, zapeli pet pesmi, in sicer: «Slovan», «Opomin k petju», «Na straži», «Vojaci na poti», ter «Na dan». Ob zaključku pa je zbor skupno z domačim zborom nastopil z dvema pesmima «Bolen mi leži» in pa «Sočiv». Zbor zamejskih Slovencev je žel veliko uspeha in gledalci so bogato poplačali trud pevskega zbora, ki čeprav v neprimernih prostorih, v katerih je primoran vaditi, vendar nadaljuje s tradicijo na kulturnem področju.

V nedeljo je bilo na programu več točk zabavnega značaja, ki so privabile mnogo gledalcev in jih pripravile v dobro razpoloženje. Predvsem tek z žabami in v vrečah je bil zelo zabaven. Veselje se je nadaljevalo do pozne noči. Gostje iz Dola, z Vrha in Poljan so bili izredno razpoloženi in ob kapljici dobrega terana in kraškega «pršuta» se je slišala domača pesem, ki se je razlegala daleč tudi onkraj državne meje, hoteč jo vsaj za trenutek pozabiti.

Premalo dežja

Kljub vročini, ki vlada in ki je povzročila že precej suše vrtnarjem in kmetovalcem na Goriškem, včeraj razen nekaj kapljic dežja z vetrom ni bilo pričakovanih padavin, marveč se je vreme popoldne zopet zjasnilo.

DEŽURNA LEKARNA:

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna Urbani-Albanese, Ul. Rossini 1 - tel. 24-43.

KINO

CORSO. 17: «Moja ljubezen bo živela», S. Mason in S. Granger.
VERDI. 17: «Hčerka Neptuna», barvni film, E. Williams.
CENTRALE. 17: «Povratek don Camilla», Fernandel in G. Cervi.
VITTORIA. 17: «Skandal noči», S. Holloway in K. Kendall.
MODERNO. 17: «Grešnica San Franciska», Y. De Carlo.
LETNI KINO. 21: «Cigankа», J. Mc Donald in E. Nelson.

NEKAJ O GORIŠKIH CESTAH

Kdaj bodo asfaltirali sovodenjsko cesto?

Urejevanje poti v okolici Rdeče hiše

Vprašanje popravila, oziroma asfaltiranja pokrajinske ceste, ki vodi iz Gorice, skozi Standrež v Sovodnje, je še vedno na dnevnem redu. Kljub obljubam, da so stvari že na pravem mestu in da bodo Sovodenjci lahko kmalu vozili po asfaltirani cesti, pa še vedno občini ni prišlo nobeno sporočilo o končni pozitivni rešitvi tega vprašanja.

Znano je, da je sovodenjska cesta zelo prometna, saj vozijo po njej prometna vozila proti Zagraju in pa tudi skozi Gabrje na cesto Trst-Gorica. Toda v zimskem deževnem času in pa v vročih poletnih dnevih je cesta v takem stanju, da je skoraj neprehodna in neprevozna; v vročih dneh, ki sedaj vladajo, je prevoz po njej takšen, da pride vsak vozač v Gorico ali Sovodnje odet v bel plašč cestnega prahu, kar je za vsakega nerodno in tudi nehigiensko.

V preteklem tednu so začeli asfaltirati Ul. Cravos in zdi se, da bodo z deli kmalu končali, vendar je v Ul. Blaserna del ceste še neizravnan; vzrok je najbrž v močvirnosti tamkajšnjih tal in najbrž bo treba precej časa, da bo cesta pripravljenja za asfaltiranje. S tem se bo prav gotovo podaljšal rok, v katerem bi morali obe ulici asfaltirati, na zaključek del namreč zelo nestrpno čakajo ne samo tamkajšnji prebivalci, marveč tudi prevozniki uvozno-izvoznih podetij, ki morajo sedaj skozi mesto, če hočejo svoje blago spraviti do cilja. V zelo slabem stanju je tudi Ul. Giustiniani, ki je za promet in dohod do bolnice pri Rdeči hiši in mednarodnega bloka morda še bolj važna kot Ul. Cravos in Ul. Blaserna, zdi pa se, da je občina na njo pozabila, popravlja le nekaj metrov kanalizacije pri gostilni «Monte verde», za ostala dela pa kljub potrebi kaže, da še ni napočil čas.

Jesenski izpiti

Popravni izpiti na srednjih šolah v Gorici se pričnejo 6. septembra (mature pa 20. septembra) ob 8.30 in se nadaljujejo po vrstnem redu, ki je objavljen na razglasni deski vsake šole.

Učenci, ki nameravajo delati sprejemni izpit za I. razred nižje srednje šole (gimnazije), naj do 20. avgusta vložijo prošnjo na ravnateljstvu šole po predpisih, ki so na razglasni deski šole v Ul. Randaccio.

Kino na Općinah

predvajo danes 11. t. m. avgusta 1954 film:

Deželanka

(Mladini izpod 16 let prepovedano)

TONE RESEN

Srečanje

I.

Bilo je tako vzdušje kot je običajno v jedilnicah hotelskih obednic ob morju, zjutraj pri zajtrku. Hladna soba, pritajeno govorjenje, tišina, da je slišati ropotanje skodelic in cingljanje pribora, tiho drsanje natakarjev, zastrta okna in odprta vrata, da je videti skoznje svežo modrino morja, ki se leskeče v jutranjih žarkih.

Sedel je v kotu, sam pri mizi. Počakal je, da je natakar pospravil z mize, potem si je prižgal cigareto in razgrnil včerajšnji časopis. Ko je obračal stran za stranjo, naprej in nazaj, in potem še enkrat in dvakrat, je vedno znova pogledal po dvorani. Potem je nenadoma zganil časopis, vstal in pograbil svoje stvari. Nemir ga je gnal, da bi kolikor mogoče hitro prišel tja kamor se je namenil. Toda obvladal se je in z malomarno počasnostjo stopal med mizami ter z zdolgočasenim obrazom gledal proti izhodu. Ves čas je namenoma gledal skozi vrata; že tik pred izhodom pa je nenadoma pogledal tja in počakal, da sta se njuna pogleda srečala. Takrat se mu je obraz razjasnil. Priklonil se je in odhitel tja. Že od daleč je stegoval roko v pozdrav.

«Pozdravljena Maja. Kakšno presenečenje!»

«Presenečenje?! Da, tudi zame. Nisem si mislila, da te srečam tu na morju».

«Verjamem. Je že tako. Kaj hočeš! Naključje. Oprosti, lahko prisedem?

«Prosim, izvoli. Si že zajtrkovala».

«Že. Hvala».

Sedel je k njej.

Pojasnil ji je, kaj ga je zaneslo sem: letovanje... Takoj mu je naštela vse prednosti tega letovišča: čudovito morje, vino, sadje, plaža ter mu razodela, da prebije tu vsako leto del svojih počitnic. Bil je ta nepomemben razgovor starih znancev, ki sta se slučajno srečala v tujem kraju.

Vtem je popila kavo, si popravila ličilo in si prižgala cigareto. Molče jo je opazoval. Zdela se mu je taka kot nekoč: temni lasje, od sonca še bolj temna polt. Vitka, morda malce preveč, toda z zdravim izrazom, sproščena in vedra je sedela poleg njega. Vedrina, veselost, sproščenost... to je bilo tisto, kar ga je privlačevalo. Toda, kdaj je bilo že to! Leto, dve pred izjavo? Vtem ga je zmotila. Puhnila je dim skozi usta proti njemu in ga pogledala. Tako, kot je imela navado včasih.

«Sem se spremenila? Kakšna se ti zdim?», ga je vprašala in ga gledala.

«Malo si se prav gotovo», je dejal in jo pozorneje pogledal. «Toda ko te opazujem, se mi zdiš prav takšna kot pred leti. Se vedno si prav taka Maja, kot si bila nekoč».

«Ne verjamem. V devetih letih se človek vendarle spremeni. Ti na primer, si se. Zrel mož si postal».

Molče jo je pogledal. Potem je počasi dejal: «Morda...».

«Sicer pa», je hitela nadaljevati, «skoraj ne bi mogla verjeti, da se toliko časa nisva videla. Devet let».

«Kaj hočeš. Življenje».

«Da... življenje...» je rekla počasi. Potem je zamahnila z roko in pustila, da se ji je dim cigarete malomarno valil skozi povešene ustnice. Molčala sta, ko je natakar pospravljal z mize. Potem je začela pospravljati svoje stvari in gledati proti vratom. Čutil je, da nekaj pričakuje. Čudno! Ni je videl celo desetletje; zdaj ko jo je spet srečal, ga to vznemirja. Smešno! In vendar je vprašal:

«Oprosti. Si sama tukaj?»

«Kot vidiš, sama. Seveda, družbe mi ne manjka. Imam nekaj prav prijetnih znancev».

«Verjamem. Vedno si bila za družbo, vesela. Si še taka?»

«Mogoče. Verjetno pa precej manj kot nekdaj. Človek marsikaj doživi, a tudi mnogo prenese. Toda, nekaj od vsega zlega ti vedno ostane. Sicer pa...».

Zamahnila je z roko in se zagledala nekam v prazno. Počakal je nekaj trenutkov, potem pa jo je prekinil:

«Se vedno rada sanjariš?»

«Nasmehnila se mu je in pokimala z glavo: Včasih. Ti pa si gotovo še vedno tak realist kot nekoč. Sicer pa imaš prav. Gotovo dobro voziš skozi življenje?»

«Dobro? Če povem po pravici, ne morem se ravno pritožiti».

«Vedela sem, je dejala», ko je v pepelniku zatrla ogenj cigarete. Vedno si bil stvaren in si imel zdrave nazore. In prilagodljiv značaj».

Hotel je nekaj reči, toda ni več prišel do besede. Starejši moški je stal na vratih. Pretirano elegantno oblečen, z osivelimi lasmi, ostrih potez, tak kakršne vedno srečamo po letoviščih in ugibljemo, kdo da so. Stal je pri vratih in gledal po jedilnici. In ko jo je zagledal je sproščeno zaklical, skozi vso tišino:

«Gospa Maja, gospa Maja».

Skoraj stekel je do njune mize.

«Povsod vas iščemo» je hitel. «Samo še vas čakamo, gospa. Čoln je pripravljen».

Povsem ravnodušno je odgovorila: «Prav, takoj pridem. Me počakate?».

«Seveda», je dejal, odšel počasi proti vratom in se zunaj postavil prav pred vhod, kot da bi se bal da mu uide. Vstala je.

«Ti odhajaš? jo je vprašal, čeprav je vedel, da odhaja.

«Da, čakajo me, kot vidiš. Pozdravljen Janko».

Vstal je. Potem se je odločil. «Upam, da te še vidim?», je dejal in jo vprašujoče pogledal. Koketno mu je vrnila pogled:

«Zakaj pa ne? Če boš hotel?».

* * *

«Mi lahko poveste, odkod to igranje?», je dejal vratarju in se s komolci naslonil na marmornat pult njegove lože. V zgodnjem popoldnevu je sedel sam v foyerju. Opoldanska nevihta se je sprevrgla v tihi dež. V hotelu je bilo tiho, od jutranjega sonca utrujeni letoviščarji so počivali. Le sem in tja je skozi vežo prihajala sobarica, vrgla pogled vratarju, spregovorila z njim besedo in spet odhitela. On je sedel v naslanjaču, ter držal knjigo pred sabo. H kosilu je ni bilo. Morda pride zdaj. «Ali jo res čaka?» je pomislil Pravzaprav si ni upal tega priznati. In vendar je vedel, da je tako. Potem je zaslišal klavir. Sprva sicer nič posebnega, potem pa... Ugibal je... In vendar! Bil je nokturno, tisti Chopinov nokturno. Vedel je, da je namenjen njemu. Vstal je in odhitel do vratarjeve lože.

Na vprašanje ga je pogledal postrani. Potem pa je pristopil bliže in zaupno dejal: «Iz glasbenega salona. Gospa iz Ljubljane igra».

«A kje je salon?».

Vratar mu je pojasnil. Potem pa se je domislil, da je morda povedal preveč. In obotavljaje je dejal: «Toda gospa ne mara poslušalcev».

Ko je preletel dvoje nadstropij se je ustavil. Počasi je odprl velika dvojna vrata, da so zaškripala. Tedaj je hipoma prenehala z igranjem in se ozrla k vratom.

«Oprosti», je dejal, ko se je počasi bližal klavirju. «Nisem te hotel motiti, toda tvoje igranje me je privabilo. Spodaj sem ga slišal in nisem se mogel premagati».

Vstala je od klavirja in se s hrbtom naslonila nanj.

«In kaj bi rad?».

«Rad? Hotel sem slišati tvoje igranje od blizu. Zlasti ko si igrala...».

«Si vedel kaj igram?».

«Kaj bi ne vedel. Deset let nisem slišal tega Chopinovega nokturna, toda zdi se mi, da je bilo včeraj, ko si igrala». Stopil je za korak bliže k njej, potem jo je pogledal in jo vprašal:

«A kaj te je pripravilo, da si zaigrala tega Chopina?».

Ni se pomišljala: «Slabo vreme. Navadno sicer malo igram. Razen, kadar me prosijo».

«A če bi te zdajle jaz prosil, da mi zaigraš še nekaj odlomkov tega nokturna, bi mi ustregla?».

«Morda bi», se je zasmejala, vrgla lase nazaj, obrnila glavo in mu nato pogledala globoko v oči:

«Potem te prosim», je dejal tiho.

Ubogala ga je, sedla je h klavirju, on pa je stopil na njeno mesto, se naslonil s komolcem na klavir in gledal njene roke. Začela je, čisto tiho; počasi, drug za drugim so začeli udarjati njeni prsti po tipkah. Potem je nenadoma zatresla obe roki; zdrveli sta kot v viharju in se spet umirili... Konec. V sobi je nastala tišina, da je bilo slišati šumenje dežja. Pobesila je roke in ga pogledala. Strmel je nekam skozi okno, nekam na morje, kjer sta se v megleni sivini stikala nebesni svod in morje. Čutil je, da ga opazuje, toda težavo je odtrgal pogled od morja.

«No, Janko», ga je zdramila. «Si zadovoljen»?

Streznil se je: «Sem. Se vedno igraš tako kot nekoč. Še vedno tako čudovito. Škoda res, da nisi prišla do koncertnega odra».

«Kaj hočeš, to je življenje». In prsti so ji spet znova zdrselj po tipkah. «Tako je...».

«Da», je dejal, in se nasmehnil. «Se spomniš Maja, ko si mi prvič igrala tale nokturno. Bilo je pri vas doma, pozimi, zadnje leto pred vojno. Sama sva bila. Ugasila sva veliko luč, gorela je samo tvoja pri klavirju. Se spominjaš? Slonel sem ob peči in ti si igrala. Potem si mi nekaj rekla. Se veš?».

(Nadaljevanje sledi)

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO — UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6 III. nad. — Telefon številka 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502 — UPRAVA: ULICA SV. FRANČISKA št. 20 — Telefonska številka 37-338 — OGLASI: od 8. do 12.30 in od 15 - 18 — Tel. 37-338 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca trgovski 60, finančno upravni 100, osmrtnice 90 lir — Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 25,- din. — Tiska Tiskarski zavod ZTT — Podružn. Gorica Ul. S. Pellico 1-II. Tel. 33-82 — Rokopisi se ne vračajo.

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900 polletna 1700, celoletna 3200 lir. Fed. ljud. repub. Jugoslavija: Izvod 20, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun za STO ZVU Založništvo tržaškega tiska Trst 11.5374 — Za FLRJ: Agencija demokratičnega inozem. tiska, Drž. založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928 tek. račun pri Narodni banki v Ljubljani 604 - T - 375 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst